

UNITÁRIUS ÉLET

XLV. évfolyam 6. szám

1991. november-december

Kié az egyház?

Minden történelmi és egyháztörténeti korszaknak megvannak az aktuális kérdései. A teológiát hivatásosan űző és a laikus érdeklődő emberek megpróbálnak az adott kor és közösség problémáira; a felvetődő szellemi-lelki irányzatokra; a kihívásokra választ keresni.

A címben felvetett kérdést több oldalról is meg lehet közelíteni: horizontális, vertikális síkon; szellemi és gyakorlati szempontból egyaránt.

Először azt vizsgáljuk meg, hogy mi is az EGYHÁZ!

A görög kúriaké ekkleszia az Úrhoz tartozó szent gyülekezetet; a latin ecclesia az Úr szent közösségét jelenti. Az egyház eredetét Jézus prédikációjában kereshetjük, ahol Izrael népét meg akarta hívni Isten országába. *Karl Rahner*, a neves kortárs katolikus teológus így fogalmaz: „Az egyház lényegét a kinyilatkoztatás lényege felől lehet meghatározni: az egyház az a legitim módon megszervezett közösség, amelyben a Jézus Krisztusban bekövetkezett eszkatológikus és tökéletes kinyilatkoztatás, a hit által a világ számára, mint igazság és valóság jelen van. Az egyház lényege az, hogy az egyház Isten hatékony, hallás útján megismert és hirdetett igéjének maradandó jelenléte a világban.”

A hagyományos, ortodox egyház értelmezéstől némiképp eltér a szabadelvű unitárius felfogás. De abban egyetértünk, hogy az anyaszentegyház feje Jézus. Ő volt az első ember, aki legtisztábban felismerte Istennek az emberekkel való célját. *Dr. Csiki Gábor* megfogalmazásában: „A közösséges, vagy egyetemes egyház nem kisebb és nem nagyobb, mint azoknak az embereknek a társasága, kik Jézus példájára Isten szent ajándéka szerint óhajtanak élni. Az egyház a lelkek láthatatlan közössége.” Az unitárius teológusok is vallják, hogy az egyház legfőbb célja Isten országa eljövetele, mely az igazság, a béke és a szeretet társadalmát jelenti itt a földön. Ebbe a lelki országba való belépéshez a polgárjogot minden ember saját szívében hordozza. Az egyháznak nincsenek határai. Kapuja nyitva áll minden őszinte, hívő lélek előtt.

Unitárius Káténkban, saját hitvallásunkban is szerepel, hogy hiszek egy közönséges keresztény anyaszentegyházat.

Az egyház ugyanakkor nem csupán lelki közösség, hanem szervezet is. Amint a léleknek testre, úgy az eszmének, az evangéliumnak is külső megjelenési formára, szervezetre van szüksége. *Dr. Erdő János*, egyházi főjegyző, kolozsvári professzor így ír erről: „Az unitárius keresztény hit követői elkülönítik az egyházat a kizárólagosság, az egyedül üdvözítőség, vagy a felekezeteskedés eszméjétől. A mi egyházunk a lélek egyháza, nyitott és inkluzív, a szolgáló emberszeretet otthona, s mint ilyen a hatalmat csak lelki tekintély formájában gyakorolhatja. Allandó feladatnak tekintjük az egyház, a vallási

*Istentől áldott karácsonyt és békés,
boldog új esztendőt kívánunk olvasóinknak!*

szervezetet reformálását, hogy megfeleljenek az evangélium tartalmának, kielégítsék a hit szükségleteit és szolgálják az ember szabadságát."

A jézusi elvekkel lenne ellentétes, ha az egyház bezárkózna saját gondjai körébe. Az egyház benne él a társadalomban, így nem hagyhatja figyelmen kívül az ember és a világ szempontjait sem. Az egyház saját szolgálatát az emberek között, a társadalomban végzi, így részt is kell vállalnia a problémák megoldásában.

És ezzel elérkeztünk alapkérdésünkhöz. Tehát teológiai értelemben az egyház, mint lelki közösség Istené, ő gyakorolhat felette hatalmat. Emberi oldalról nézve az egyház, mindazon hívő embereké, akik közösen imádkoznak és munkálkodnak az egyház céljainak megvalósításán.

Nem is annyira a kérdés elméleti részének megválaszolásában adódik rendszeresen a probléma, sokkal inkább gyakorlati megvalósulásában.

A nyolcvanas évek közepétől, de különösen a végétől, – a hazai demokratikus átalakulással egyidőben – figyelhettük meg azt a folyamatot, mely a világi elem jelentős megerősödését hozta a hazai protestáns egyházak életében. Ennek több érthető motivációja is volt. A kiábrándult társadalom, mint utolsó mentsvárba, az egyházba menekült; részben sokak érdeklődése ismét felmerült, mondhatnánk úgy is: megszólalt bennünk egy belső hang. Ez a nagy visszatérés megörvendeztette az egyházak vezetőit, s a szentlélek munkáját látták benne, ugyanakkor ki is zökkentette megszokott életritmusukból.

Hisz azzal együtt, hogy a hívek száma megnövekedett, cselekvési hajlamuk is nőtt. Számomra természetes dolog, hogy a hívek serege nem csupán „nézője” az egyházi életnek, nemcsak aktív gyülekezeti munkása, de végzett munkájával arányban részt kér a döntési jogkörből is.

Sem a gyülekezeti, sem az egyetemes egyházi élet nem képzelhető el a papi személy egyszemélyes előadásában. Ennek ellent mond a protestantizmus 400 éves történelme során kialakult „egyetemes papság elve”, melyet egyházunk is hirdet. Néhány lelkész más véleményét vall. Attól tartanak, hogy a világiak túlzott beleszólása az egyházközség életébe, saját pozíciójuk csorbítását jelenti. Érthető is bizonyos fokig félelmük,

hisz eddig megszokhatták, részben a hagyományos egyházi rend, részben a kommunista elnyomásnak köszönhetően azt, hogy egyedüli tekintélyek voltak a közösség életében. De egy demokratikus társadalomban, és egy szabadelvű demokratikus egyházban elképzelhetetlen a széles képviselői rendszert mellőző egyházvezetői politika.

Talán a helyzet nem mindig ilyen éles, hisz vannak olyan egyházközségek, ahol ez a kettős – világi és egyházi – vezetés már jó ideje nagyszzerűen működik, és van ahol ez nagy feszültségekkel, viharokkal jár.

Kereki Gábor nyugalmazott angliai unitárius lelkész 1990. szept. 23-án elmondott ünnepi prédikációját szeretném idézni: „Az egyházközség nem más, mint az egyének gyülekezete azzal a szándékkal, hogy együtt bizonyos határozott célokat érjenek el. A szervezet mértéke minden egyházközségben a gyülekezet politikájától függ. Akármilyen ez az egyházközségi politika, az egyének jellemét tükrözi. A ti egyházközségetek mindig olyan lesz, amelyet ti magatok építetek.”

Vagyis az egyház a miénk. Olyanná válik a jövőben, amilyenre formáljuk a közösséget. Mindannyiunk ügye egyaránt. A felelősséget is közösen kell vállalnunk, kinek-kinek végzett munkájával egyenes arányban.

Nem véletlenül terjedt el angol nyelvterületen a „minister” szó, mellyel a protestáns lelkészt illetik. A szó latin eredetű, és szolgát, szolgálót jelent. Ez a szolgálat kettős értelmű, egyfelől Isten szent ügyének munkálója a lelkész, másfelől embertársai segítője, szolgálója. Csakis ilyen lélekkel válhat a gyülekezet jó szolgálójává és vezetőjévé egyaránt. De ez az alázatos magatartás ugyanakkor a világiakra, a hívekre is vonatkozik. Isten földi munkatársait a jézusi szeretet, alázat, igazságra való éhség és a szabadság kell jellemezze. Ha ezek az érzések és eszmék járnak át minket, ha elfelejtjük személyes sérelmeinket, egyéni érzéseinket, ha félre tesszük önző természetünket, akkor közösen biztosan sokat tudunk tenni egyházunk jövőjéért.

Ehhez a kölcsönös megértéshez, testvéri érzéshez kérem Isten Szentlelkének erejét.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

Tóth Ádám Balázs

Idegen

Földre csepegett a gyertya
lángja szelíden pislogott
az ablakra hideg, fehér
virágokat lehelt a szél,
s a szélesre tárt kapun
behordta az udvarra a havat.

Csengetett a villamos.

A lány lenézett
fekete szoknyájára,
ahol piros virágok
borították a tavat.
Újra pislogott,
a szél elfújta a lángot
S a kék tó szemére fagyott.

VEDD A GYERMEKET

Mt. 2,11

A reformáció történelemformáló szerepe adta a kereszténységnek a kezébe a Bibliát. Ezen belül az unitarizmus tiszta evangéliumot adott a hívek kezébe.

Ezen a karácsonyon Jézust adjuk híveink kezébe, a kisdedit, a védelemre, a segítségre szoruló. Adjuk úgy, mint amire mindkét félnek: az ünneplő unitárius embernek éppenúgy szüksége van, mint az újszülöttnak. – Emberek oltalmában tud nagyra nőni az újszülött, az emberek meg az újszülöttről kapják az evangéliumot, Isten örömmüzenetét.

Nem valami egyszerű ez a dolog, amire most vállalkozunk. Nem elegendő magunkhoz ölelni egy szülői szeretet nélkül nevelkedő állami gondozottat, vagy egy tönkrement család szeretet nélkül élő gyermekét. Nem elég pusztán akarni, még éppen a saját gyermekünkben sem elég, hogy a segítségre szoruló, kisdedit Jézust vegyük benne a kezünkbe.

„Ez az én testem, ... ez az én vérem”, – üzeni Jézus, amikor az úrvacsora jegyeket osztjuk híveinknek. Még ez sem elég ahhoz, hogy Jézust magát adjuk általa. Mindazonáltal nem egy lehetetlenre vállalkozunk. Az úrvacsorában, az árvában, vagy éppen a saját gyermekünkben Jézust is magunkhoz tudjuk, mert magunkhoz kell ölelnünk. Segítséget tudunk nyújtani, meg tudjuk menteni, mert meg kell mentenünk.

Csak, hogy ez valóság legyen, ahhoz sokkal erőteljesebben bele kell tudjuk élni magunkat a hitünkbe, mint amennyire ma képesek vagyunk. Sokkal több valóságot kell látnunk abban, hogy kettős a létezésünk. Hogy nemcsak látható, anyagi, hanem egy láthatatlan lelki létezésünk is van. Láthatatlan, de hittel érezhető és tapasztalható.

Nemcsak azt szolgálja tehát a hitünk, hogy megismerjük általa Jézust és az ő világát, hanem azt is, hogy megismerjük önmagunkat, mint lelki létezőt. A lélek evangéliumában élő kisdedit csak élő léleknek lehet ma a kezébe adni. Olyannak, akinek ünnepe is van, nemcsak hétköznapijai, akinek nemcsak lakása van, hanem temploma is, a lélek otthona.

Ha van, aki a karácsonyban nemcsak a karácsonyfát látja, aki nemcsak az ajándékra vár, hanem ünnepelni is akar, aki templomba is vágyik, – akkor az is van, akinek kezébe adjuk Jézust, az élő kisdedit. Akkor nem József, az egyetlen, aki hangot hallott és angyalt álmodott: „Kelj fel, vedd a gyermeket, ... menekülj, ... és maradj ott, amíg nem szólok neked, ... mert halálra fogják keresni a gyermeket.”

Boldog, aki ezt ma komolyan veszi. Elgondolkozik azon, hogy negyven évi bujdosás után hány új meg új irányból támad a gonosz. Magához veszi, és tovább menekíti Jézust, mint saját gyermekét.

Ámen.

Karácsony esti ima

Istenünk, aki világosság vagy, fény, ragyogása vagy lelki életünknek, áldassék benned a fény a fények ünnepén! Áldassék benned a látás, a fényben fürdőző szemek! És áldassék a gyermek, akiért fényleni, látni érdemes!

Lelkünk élete nem evilági, nappali világ, hanem az érzékek nappalától messzire eső, titkos éjszaka. Olykor csend és békesség éjszakája az. Csillagfények és holdvilág boldog éjjele, melyben ég és föld Betlehem körül forog. Visszatér hozzá minden éjen, visszatér egyszer minden éven is. Fölkel mellőle reggel, és mellője fekszik vissza, mikor az este jön. Elviszi mellőle a tavasz, s mikor az ősz hívja, visszajön.

Csillagképekből áll össze lelkünk éjjele, karácsony áldott éjszakája. Hideg a földje, de ege, a mennyország meleg. Ott békességből rakják a tüzet, szeretetből gyűjtanak világot, mert Te adtál hozzá tüzelőt és csillaggyújtó egyszülöttedet.

Add Istenünk, Világosság és Meleg, hogy karácsonyestén, ezen az égen leljen a mi csillagképünk is helyet. Hitünk, az egyistenhit csillaghalmaza, mely ma az áldott újszülött körül forog. Népek és hitek karában bővöletesen szép szólamot dalol, és világossággal ragyog. Hogy végre hangosabb legyen és fényesebb karácsony boldog éjszakája az érzékek sivár nappalánál. Hisz nappalnak úgy, mint éjszakának egyetlen Ura csak Te vagy. Sarkcsillagává tetted gyermeked, ki körül éjjel és nappal egyaránt forog.

Töltsd meg, Istenünk ma csillaggal az éjjeli eget, karácsonyi dallal a fázó lelkeket! Legyen éjjel a világosság és télen legyen a meleg, hogy annyi hasztalan vágy és rajongás után az a karácsony jöjjön el, melynek gyermekétől várhatunk a világ világosítását.

De várjuk végre azt, amit tenni küldetett. – És boldogan imádjunk érte Téged, egyedül igaz, áldott Istenünket. Ámen.

Nyitrai Levente
Kocsord

Nyitrai Levente

Az öreg Józsefhez

Királyi gyám, öreg ácsom,
Újra itt van a karácsony;
Kelet fényes hírhordója:
Jézust hoz a csillaggólya.

Kész legyen a jászolfészek,
Ez az istállószülészeti;
Ereszd be a három bölcset,
Hadd lássák az abrakbölcsőt.

Hadd hozzák a tömjént, mirhát,
Pásztorok a meleg irhát;
Én is jövök üdvözléssel,
Két ezredévnyi késéssel.

In Memoriam Dr. Ferencz Józsefné Kaáli Nagy Magdolna

A Farkasréti temetőben szeptember 25-én helyeztük örök nyugovóra egyházunk egyedülálló fényességét Kaáli Nagy Magdolnát. Családja, a Kaáli Nagy nemzetség évszázadokon keresztül világi vonalon képviselte legfelsőbb szinten egyházunkat és az első világháborút követően magyarságunkat is. Amikor ki kellett állni az unitárius egyház vagy a kisebbségi magyar sors védelmében, a Kaáli Nagyok mindig az élvonalban voltak. Mikor több, mint ötven éve a székelykáli – azóta megsemmisült – kúriában örök hűséget fogadott Ferencz József unitárius papnak, későbbi püspökünknek, két ragyogó csillag találkozott egyházunk égboltozatán.

A főtisztelendő asszony Londonban nevelkedett, anyanyelvi szinten beszélt angolul és mint püspökné kongeniálisan képviselte püspök férje mellett egyházunkat itthon és mindenütt a nagyvilágban.

Nagyszerű háziasszony volt. A püspöknek szinte állandóan voltak vendégei Keletről és Nyugatról egyaránt. A vendéglátás terheit kedves mosolyával, ragyogó humorával és szeretetével viselte fáradhatatlanul. A szeretet hatotta át családi életüket is. A szerető hitves, édesanya, nagymama, testvér és rokon szeretetet, boldogságot árasztott környezetében.

Váratlan, korai halála mindnyájunkat mélyen megrendített, s a nagyobb család, az unitárius egyház, őszinte szívvel osztozik a gyászolók bánatában.

A temetésen az egyházi szertartást a család régi barátja, *dr. Jakab Jenő* lelkész végezte.

Erdélyi misszió

Az elmúlt tizenöt hónap alatt Isten segítségével unitárius közösségünkért és egyházunk megújulásáért, ismét sikerült előrelépünk. Lesz unitárius nyomda Kolozsváron!

Férjemmel, Prof. George M. Williamsszal szeptember 29-én, az őszi hálaadás ünnepére érkeztünk Californiából Kolozsvárra kincseinkkel, mely mennyiségben és értékben tetemes volt. Hoztuk a Gellérd Imre Alapítvány vagyonát – a nyomda felét – egy nagyteljesítményű IBM desktop publishing számítógép rendszert – lézer printert és minden softwaret is beleértve. Ezt az unitárius nyomdának adományoztuk, eképpen lehetővé téve, hogy az IARF a rendelkezésére álló pénzalapot ennek kiegészítésére: egy offset nyomdagép beszerzésére fordíthassa.

A Főtisztelendő Püspök úr vendégeiként Kolozsváron töltött egy hét alatt a csodával határos intenzitású tanár-tanítvány kapcsolat tehette lehetővé, hogy ilyen rövid idő alatt George öt unitárius teológiai hallgatót képzett ki a computerizált könyv- és újságszerkesztés mesterfogásaira. Az igaz, hogy éjszakáikat a rögtönzött „szerkesztőségben” töltötték mind; a lelkesedés, a tanítás és tanulás gyönyörűsége s a cél merészsége miatt a test se volt erőtlen. A hét végére, mint „vizsgamunka”, megjelent az Unitárius Teológiai Önképzőkör új kiadványa, mint belső kísérleti példány, a ZIZI (Zord idők zilált ifjúságához). Ennek örömét már csak az fokozta, hogy amikor George a mindenkor unitárius önképzőkörnek

ajándékozta saját laptop számítógépét és nyomtatóját, valamint egy videokészüléket Tv-vel és 20 órányi vallásos filmanyaggal.

Egyedülálló élmény volt együtt dolgozni, álmodni 29 jövőépítésre elszánt fiatallal. Velük együtt ünnepeltünk az akadémiai évnyitó ünnepségen és istentiszteleten.

Küldetésünk része volt az az előadássorozat is, amit George estéről-estére megtartott az egyesített Protestáns Teológián népes diák- és tanárhallgatóság előtt „Vallás és szabadság” cím alatt. Valláspszichológia, keleti vallásfilozófia, ázsiai szabadelvű vallások és gondolkodók képezték előadásai tárgyát. A hallgatóság angolul nem tudó része számára George gondolatait én ültettem át magyarra. *George tanári pályafutásának csúcsményeként könyvelte el ezeket a kolozsvári napokat.*

Az elmúlt év az amerikai-erdélyi testvéregyház programban is nagy előrelépést hozott. Kétnyelvű hírlevélünkkel (a Center for Free Religion, Chico, Cal) sikerült a kétszer 160 testvéregyházat kapcsolatfelvétellel buzdítani. Ezen júniusi, Hollywood, Floridában rendezett unitárius General Assembly (és főtanácsi ülés) is nagyot lendített. Három előadást is tartottam erdélyi egyházunkról és érte folyó munkánkról (úgy is mint a UUA Testvéregyház-bizottság tanácsadója, Natalie Gulbrandsen-nel és dr. Robert Tracrel együttl). Az UUA Boston-i könyvesboltja meghívására ünnepélyesen dedikáltam angol nyelven kiadott négy könyvünket. Ezenkívül az ülésen minden hagyományos unitárius csoport abból a

gyönyörű gótikus kehelyből vett úrvacsorát, melyet édesapám, Gellérd Imre emlékére *Gyulavári Pál*, magyarországi szobrászművész készített.

A fellendülő testvér-egyház program legkézzelfoghatóbb eredménye az a több ezer dollárnyi pénzadomány, amit 12 egyházközségnek hoztunk, levelek és csomagok tucatjaival együtt. A *Veatch alapítvány* megszavazott 50 000 dolláros templomépítési alap jó hírét is hoztuk, no meg további segély reményét. A templomépítési és felújítási program ellenőrző bizottság tagjaként végiglátogattuk épülő templomainkat Sepsiszentgyörgyön, Székely udvarhelyen és Baróton. Ezen a körúton többek között Rev. Peter Hewis, az angliai unitárius egyház elnökevel, Dr. Erdő János főjegyzővel, Jenei Dezső főgondnokkal utaztunk együtt és Jánosfalván a Harrington-Szánthó lelkesházaspárt meglátogatva együtt ünnepeltünk a falu népével.

A két évvel ezelőtt beígért könyvsorozaton túl, idén már a hatodik könyvünket adtuk ki: *Gellérd Imre: Esz-*

szék a gyakorlati teológia köréből. Ezt is ajándékként osztottuk szét az unitárius lelkészek és teológiai hallgatók között.

Október 3-án jelentettük be a *Gellérd Imre Alapítvány* létrehozását Erdélyben. Ennek célja az erdélyi unitárius egyház megújulását szolgálni, az erdélyi magyar kultúrát védelmezni és a megbékélést elősegíteni. Az alapítvány társelnökei: *dr. Erdő János főjegyző és dr. George Williams.* Közeli tennivalójaként az alapítvány egy nemzetközi teológiai konferencia megrendezését vállalta fel Kolozsváron, jövő nyáron (1992).

Október 31-re adtunk egymásnak találkát Chicagóban, ahol George egy hindológiai kongresszuson ad elő, engem pedig a Meadville Lombard Teológiai Intézet (Prof. John Godbey személyesen) hívott meg, hogy édesapám tudományos munkásságát ismertessem, különös tekintettel a 400 év erdélyi unitárius szellemtörténetére.

dr. Gellérd Judit

Az Egyházi Képviselő Tanács ülése

Rendkívüli ülést tartott 1991. szeptember 21-én Egyházunk képviselő testülete. Az ok Huszti János püspök-lelkész azon bejelentése volt, miszerint életkorára és egészségi állapotára tekintettel nyugállományba vonul, tehát megválna mind főpásztori hivatalától, mind a budapesti egyházközségnél betöltött lelkészi állásától.

A főhatóság a lemondást tudomásul vette és a püspöki teendők végzése alól őt 1993. szept. 23. napjával felmentette. Egyidejűleg felhívta a budapesti egyházközség presbitériumát, hogy lelkészi vonatkozásban a maga részéről is tegye meg a szükséges lépéseket.

Az EKT ezt követően meghozta azokat a döntéseket, melyeket a kialakult helyzet indokol. Így felállította a vagyoni és nem vagyoni ügyek átvételére hivatott bizottságokat, hogy azok haladéktalanul megkezdhesék munkájukat. Határozott továbbá néhány sürgető szervezési-ügyviteli kérdésről, nevezetesen:

a) Ideiglenes jelleggel főtitkári státust létesített és elrendelte betöltését 1991. október 1. napjával. A főtitkár a központi egyházigazgatás vezető tisztviselője; feladata az adminisztráció (ügyvitel) felelős irányítása.

b) Elrendelte könyvelő (számviteli szakember) alkalmazását, hogy az Egyház adó-, SZTK- és pénzügyei folyamatosan és szabályszerűen vezethessenek, s ily módon az EKT mindig kifogástalan költségvetéssel, zárszámadással, áttekinthető vagyoni mérleggel rendelkezzen.

c) Tisztázta az „elnökség” fogalmát, összetételét, jogkörét. Ez a testület az egyházirányítás kollektív szerve, mely az operatív döntéshozatal, végrehajtás érdekében a szükséges gyakorisággal ülészik és tevékenységéről az EKT-nak rendszeresen beszámol. Tagjai: püspök, főgondnok, püspökhelyettes, főgondnokhelyettes, főtitkár.

Az ülés napirendjén szerepelt végezetül a Zsinati Főtanács időpontjának kitűzése. Különböző indítványok hangzottak el, azonban döntés nem született, mivel a személyi változások és az ügyek átadás-átvételének később záruló folyamata miatt az EKT elegendő információval még nem rendelkezik.

Bizonyára az Egyházunk belső életében végbemenő változásoknak tulajdonítható, hogy az Elnökség 1991. október 26-ra újabb EKT ülést hívott össze; így arról még közvetlenül lapzártá előtt számolhatunk. A napirend a közelmúlthoz képest

több szempontból is pozitív fejlődést mutatott: beszámoló hangzott el elnöki elintézett ügyekről (a püspökhelyettes részvétele a Zsidó-Keresztény Tanács ülésén és egy alkoholizmus leküzdésével foglalkozó értekezleten, 1956-os koszorúzásokon). Jelentések szoltak az EKT korábbi (VIII. 5., XI.21.) ülésein hozott határozatok teljesítéséről, továbbá a zárszámadási munkálatok állásáról. Útő Lajos tanácsos kritikus áttekintést adott az EKT utóbbi három évének döntéseiről, a jegyzőkönyvek alaki és tartalmi hiányosságairól. Dr. Jakab Jenő lelkész-jogtanácsos egyházi ingatlanaink visszaigénylésével kapcsolatos intézkedéseket ismertetett. Élénk vita folyt a „Keresztény ébredés” c. füzesgyarmati kiadvány (stencil sokszorosítású helyi havi lap) egyes közleményeiről, amelyekkel az EKT nem értett egyet.

Az indítványok közül az EKT jóváhagyta az utalványozási jogkörökről, a szolgálati személygépkocsi-ügyek rendezéséről, egy hittankönyv újrakiadásáról, valamint a főtitkári státus betöltéséről (munkakörének, illetményének ideiglenes megállapításáról) szóló előterjesztéseket.

Végül a Képviselő Tanács döntött a Zsinati Főtanács kitűzéséről; ennek tervezett időpontja: 1992. január 18–19.

Az EKT utóbbi (indokoltan gyakori) ülésezése és zsúfolt tárgysorozata a helyzetisztázó erőfeszítéseket tükrözi. Emögött az Elnökség intenzív munkája áll: számba venni a személyi erőket, rendbe hozni a zilált napi ügyeket, szabályos ügyvitelt kialakítani s ugyanakkor új bel- és külföldi kapcsolatokat teremteni, egyházpolitikai koncepciót alkotni. A legtöbb nehézség a pénz- és vagyongazdálkodás terén mutatkozik, ahol a megörökölt állapotok csaknem kaotikusak, az átadás-átvétel vontatottan halad, s eközben kell – a közelgő ünnepekkel párhuzamosan – felkészülni a januárra kitűzött Zsinati Főtanács megtartására.

Mindazonáltal reménnyel élünk, hogy Isten segédelmével túljutunk az önvizsgálat purgatóriumán és 1992-ben megújulva járhatjuk tovább unitárius hitünk és egyházunk útját.

Dr. Lőrincz Ernő
főtitkár

Egyházi Gyermek Karácsony

Ez évben is megrendezi a budapesti egyházközség a gyermekek karácsonyfa ünnepélyét, az unitárius gyermekek számára, 1991. dec. 22-én, du. 5 órai kezdettel, fűtött Nagy I. utcai templomunkban. A csomagolásra, fadísztásra szeretettel várjuk a budapesti hívek segítségét. A gyermekeket pedig arra kérjük, hogy az idén is tanuljanak be verset, éneket az ünnepségre.

ÖT PONT

Lapunk negyedik számában *dr. Lőrincz Ernő* tollából egy érdekes cikk jelent meg, mely vitát váltott ki s ezek egy része az ötödik számban meg is jelent. Ezek közül figyelmem *Szász János* írására terelődött, aki évek óta a Dunántúli nagy terület unitárius szörványainak gondozója, egyben Polgárdi gyülekezetének lelkesze, továbbá egyházi levéltáros és a Teológiai Intézet igazgatója. *Szász János* az egyházi levéltárosi feladatokat másirányú elfoglaltságai miatt érdemben nem tudta ellátni. Több esztendőn át segítsége volt *dr. Kálnoki Kiss Géza*, aki nyugdíjas éveiben igen sokat és eredményesen rendezte, részben dobozokba, a különböző korokra és testületekre vonatkozó iratokat. Köszönet érte most újra. Sajnos egyházi és egyház-községi levéltárunk az 1945. évben, később 1956-ban és az időközi pince vízbetörés következtében súlyos károkat szenvedett s így nem teljes.

Szász János Teológiai Igazgatói tevékenységéről időnként beszámolt az EKT-nak. Most három teológiai hallgatónk van, akik az Evangélikus Teológiai Akadémián tanulnak különböző, koruknak megfelelő évfolyamokban. A velük való érdemi foglalkozást is érintve, *Szász János* öt pontjához, észrevételeket próbálom fűzni, több mint hatvan esztendő budapesti – különböző egyházi tisztségekben szerzett – gyakorlatom vagy tapasztalataim alapján.

Az első pontra vonatkozó *Szász* féle megállapításokkal teljes mértékben egyetértek, bár ezek némileg összefüggésben vannak az ő 3. pontjában érintett kérdésekkel.

Szeretném hangsúlyozni azt, hogy nemcsak elvileg kell az öt pontban tett helyes megállapításait támogatni, hanem a gyakorlatban is megvalósítani.

Erdélyi testvéreink teendőik közül mit tartanak sorrendi vonatkozásban a legfontosabbnak, az természetesen az ő dolguk. Azonban az ő énekeskönyveiket használjuk templomainkban, és ezeket továbbra is használni kell. Ugyanígy a kátét, mely bár az ő és mi véleményünk szerint megérett egy alapos teológiai és új társadalmi demokratikus fogalmaink szerinti átdolgozásra, nem támogatnám sem a balatonparti átdolgozási kísérletet, sem Kelemen Miklós lelkész egyéni átdolgozásának a kiadását. Ezzel vétenénk a *Szász* féle első és harmadik pontban tett jó és időtálló megállapításokkal szemben.

Erdélyi testvéreink megindították az Unitárius Közlönyt *dr. Szabó Árpád* és társai szerkesztésében, sajnos papír és nyomdai problémák miatt egyelőre nem jelenhet meg rendszeresen.

A másik hazai hiányosság, hogy az 1861-ben megindított és ma újra rendszeresen megjelenő Keresztény Magvetőnek hazánkban alig van tíz előfizetője, s néhányan tisztelet vagy csempéldányként kapjuk. Ezen változtatni kellene és a világi hívek figyelmét felhívnám arra, hogy újabban értékes külföldi tanulmányokat is megjelentetnek fordításban, mely unitárius világlátásunkat szélesíthetné. Legutóbb a Dávid Ferenc Egylet ülésén egy evangélikus teológiai professzor hívta fel a Magvetőre és az Unitárius Életre a hallgatóság figyelmét. A Dávid Ferenc Egylet előadásait több országos napilapban is előre kellene közölni és kieszközölni, hogy egyik-másik napilap utólagos beszámolókat is közöljön, mert rólunk az utolsó években alig jelent meg érdemi méltatás vagy kritika. Ezt mindazok, akik sajtókapcsolatokkal rendelkeznek világi részről is támogatnák.

A harmadik ponttal kapcsolatban egyetértek azzal a ki nem mondott megállapítással, hogy az IARF tőlünk egyre távolodó szemléletet képvisel. A székhely áthelyezésével egyet-

érthetünk, a múltban volt titkársági székhely, Boston, London, Utrecht és ma Frankfurt, s ezek a mindenkori főtitkárok lakásvizonyai miatt változtak. Az IARF utolsó szemléje alig pár sort s egy-két régi képet közöl Erdélyről vagy rólunk. Öröndetes viszont, hogy az angol unitáriusok szemléje az Inquirer egyre többet foglalkozik a magyar unitarizmusnak főként Erdélyben bővülő kapcsolataival. Bár nekik a segélyprogramjuk megszervezésénél ki kellene kérni előre az erdélyiek véleményét, minden támogatás bárhova érkezik értékes, de Segesvár mégsem jelentős központja a székelység unitárius falvainak.

Az IARF politikája mellett szólnunk kell arról az öröndetes jelenségről, hogy 1987 óta, amikor Montpellierben mi (Erdő, Szabó, Ferencz) felvetettük egy „Unitárius Szövetség” gondolatát, ezt Hamburgban egy kisebb közösség tovább vitte és Schulz elnök is tervezett 1991. májusára Budapestre egy hasonló találkozót, mely bizonyos okok miatt, 1992-re elhalasztódott.

Rá kell mutatnunk mindezekkel kapcsolatban arra is, hogy az unitárius irodalmi termékek könyv alakban való megjelenítése az utóbbi években megszakadt. Csak arra szeretnék utalni, hogy első budapesti papunk *Derzsi Károly* unitárius füzetek kiadását vezette be és ő volt az, aki miután Tordára visszament, az unitárius irodalom 18. századi legjelentősebb termékét, *Szentábrahám* püspök *Summa*-ját magyar nyelvre lefordította, melyet még a legutóbbi években neves református teológusok is használtak.

Zoványi Jenő érdeme volt az első egyháztörténeti lexikon megjelentetése gazdag unitárius anyaggal, s ennek átdolgozott kiadása (1977. *dr. Ladányi*) inspirálhatta *dr. Erdő Jánost* arra, hogy felvesse egy unitárius lexikon tervét, mely remélhetőleg néhány év múlva meg is valósul.

A gondolatok gondolatokat szülnék. Ma már számos világi hívünk tesz és tett utazást európai és Európán kívüli országokban, rokoni kapcsolatok révén vagy turistaként. Biztatni kéne őket arra, hogy ezután tervező útjaik előtt beszélgessenek lapunk szerkesztőjével és kérjenek olyan unitárius külföldi címeket, ahol egyén az egyénnel vehetné fel a személyes kapcsolatot is. Az angol unitáriusok nemrégiben körünkben rövid látogatást tett egyházi elnöke *Peter Hevis* szerint ebben az irányban is bővíteni lehetne a kapcsolatokat.

A hívek egy részében él egy legenda, hogy a dávidferenci erdélyi unitarizmus a szülőanyja a holland remonstrans és az angliai és amerikai unitarizmusnak. Az erdélyi unitárius püspök egykoron a világ egyetlen unitárius püspöke volt, de semmiféle szervezett külföldi kapcsolata nem volt. Az említett országok önállóan saját korszellemiségük hatására indultak önálló fejlődésnek.

A személyes kapcsolatokat ma már erősíthetné az is, ha a budapesti látogatásra érhetően vágyó erdélyi lelkészek előre értesítenék a budapesti illetékeseket, hogy mely vasárnapon lesznek Budapesten, hogy szószéki szolgálatukkal is erősítsék a hozzászólásban hangsúlyt kapott örökérvényű kapcsolatokat.

Öröndetes, hogy a Keresztény Magvetőben végre ismertetés jelent meg *Török Tamás* Erdélyi Mefisztó című regényéről.

Igaza van *Szász János*nak, hogy jó valláskönyvekre is szükség volna, ennek alapfeltétele a hazánk területén nagyrészt szörványokban élő unitárius fiatalok összeírása. Egy központi körlevél lehetne a kezdet kezdete, hogy az eddig ismert gyermek nevsorát összeállítsuk.

Talán egyik-másik régebbi kiadvány újra való átdolgozás utáni megjelentetése is pótolhatná az itteni és az erdélyi hiányokat. Talán néhány erdélyi hittankönyv budapesti nyomdai megjelentetése is úttörő lehetne a törekvések szolgálatában. A Teológiai Intézet vezetője egy kisebb kör összehívásával elindítója lehetne az ilyen és hasonló törekvések előbbvitelének. Nem elég a gondolatot felvetni, amivel egyet érthetünk, *de el kell indítani a munkát* is. Ma már három fiatalabb lelkész is dolgozik hazánkban, akik a téren erdélyi tapasztalataikról is beszámolhatnak.

A lelkészi kar megbecsülése alapfeltétel, bár ma majdnem mindegyiküknek van másodállása, mely megélhetésüket jobban segíti, mint papi jövedelme. Ez szegénységünk és szerveztlenségünk következménye.

A Szász János által látni vélt konfrontáció inkább csak egyesek között bukkant fel, és nem jellemző magára a két külön államiségben élő egyház egészére.

Jó volna hallani minél több ember véleményét, mert az unitarizmust nemcsak a tolerancia, hanem a demokrácia is jellemzi, s így figyelniük kell a másként gondolkozók véleményére is.

dr. Ferencz József

VITAFÓRUM

A megújulás megkísértése

„Maga a Lélek tesz bizonyosságot lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk”

Róm. 8,16

A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kört a szellemi és lelki megújulás igénye hívta életre a beregi végeken. Az elmúlt 15 év alatt a beregi unitárius szórvány a válságok sorozatán ment át, a pártállam ifjúságellenes és a megtorpant egyház szorításában.

Éppen ezért örömmel tapasztaljuk, hogy Isten mérhetetlen szeretete a mi kis egyházunkat is megérintette, s itt van az elszalaszthatatlan történelmi esély. A megadott kegyelmet használjuk ki! Isten megújító szándékát érezhetjük abban az ígéretes nyitásban, amivel 1991. őszén egyházunk is a megújulás útjára lépett. Országunk és egyházunk erkölcsi igazságtétele követeli meg, hogy ne csak az üldözöttekről szóljunk, hanem szembesüljünk az egyház közelmúltjával is. Az első és legfontosabb teendők, hogy a jézusi örökséget (amiről Jézus beszélt) a maga közvetlen tisztaságában felmutassuk.

Jézus nem beszélt Ádámról, az ősszülők vétkeiről, eredeti bűnről, haragvó és diszkrimináló Istenről, de beszélt Isten országáról, amelynek keresése tanítványainak, s így követőinek is feladata. Bármely Jézusra hivatkozó felekezet lehet az ő egyháza, amennyiben szívén hordozza ezt a jézusi örökséget, az Isten országát, amely a szeretet társadalmát jelenti, hisz az ember örökkévalóságát a szeretet adja. Egyházaink legfontosabb feladata – visszatérni a jézusi örökséghez! Az Isten országa azonban nem a mennyekből leereszkedő titokzatos Jeruzsálem, hanem az Isten által megteremtett világunkban itt és most lehetséges emberi társadalom, amelynek tagjait meghatározza a jézusi gondolat és Jézus példája.

Az Isten országának legfontosabb törvénye: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!

Csak egy fontos kategória létezik: a felebarát. Ameddig ez a szellem nem hatja át gyülekezeteinket, s az egyházunk szerszolgálatát nem teljesedik ki, addig hiába várunk a megújulásra. A jézusi felebaráti szeretet vezérelje az egyházi vezetőket, tisztségviselőket, mert nekik kell példát mutatni és ennek szellemében irányítani az anyaszentegyházat. A szeretet kihívás, a jövőnk a szereteten múlik. Ám nem csak lelki megújulásra van szükségünk, hanem a jézusi szeretet jegyében újjá kell éleszteni a vidéki missziós munkát, a belmissziót. Az unitárius vallás a megalkuvás nélküli lelki kereszténységnek a hirdetője.

Az emberi lélek isteni célok szerint való formálására és vezetésére vállalkozott, s erősítést nyújt követőinek, hogy ki-ki a maga erejéhez és tehetségéhez mérten törekedhessen üdvösségének munkálására. Hiszem és vallom, hogy ha a kereszténység az ige szerint és egészségesen viszonyul a Bibliához, akkor a bibliai meggyőződés éppenhogy felszabadítja az embereket, és aktív, teremtő, kereső magatartást munkál ki bennük. Így természetes szinten fel is kutathatják a világban lévő tényeket, a természetfölötti igazságok szolgálatával együtt. Ha a kereszténység a bibliai hit által visszanyeri ősi erejét, dinamizmusát és tartalmasságát, abban az élen járhat a jézusi hitet hirdető unitarizmus.

Így az emberi életet hozzá tudjuk segíteni a jóhoz, az igazsághoz, a szabadsághoz és nem utolsósorban az üdvösséghez. Mindehhez igen nagy szükség van arra, hogy ennek a hitnek a gyümölcsei a szórványokban is megjelenjenek és élő hitként sugározzon. A tanítványok is lépésről-lépésre jutottak el az igazi hitre. A cél érdekében rugalmas és hathatós szervezeti formát kell kialakítani. Először is ki kell építenünk az egész országot átfogó körlelkességet.

I. Dunántúli körlelkesség

(Nyugat-Magyarországi körlelkesség)

(Polgárdi, Pécs, Szombathely, Győr)

II. Tiszántúli körlelkesség

(Kelet-Magyarországi körlelkesség)

(Kocsord, Debrecen, Vásárosnamény, Nyíregyháza, Eger, Miskolc, Füzesgyarmat)

III. Duna-Tisza közti körlelkesség

(Dél-Magyarországi körlelkesség)

(Hódmezővásárhely, Szeged, Kecskemét, a Pest környéki szórványok)

– A vastag betűs városok az illető körlelkesség regionális központjai –

Mindhárom körlelkész a Magyarországi Unitárius Egyház közpénztárából külön dotáltassék a szórványbeli pluszmunkáért, a missziós tevékenységért.

Munkájukat a körlelkészi szórványgondnokok segítenék (a 3 körlelkész és a hozzájuk tartozó 3 szórványgondnok automatikusan az EKT tagja). A körlelkészeknek regionális (Pécs, Debrecen, Szeged) összejöveteleket kellene tartaniuk. Ezeken a területi gyűléseken a sajátos problémáikat vitatnák meg.

Így elérhető, hogy a területek (az ún. körlelkességek) fenti képviseleti alapon tárgyalhatnának a legfelső egyházi vezetéssel. A körlelkességek egyben egyházmegyei jellegű jogkörrel bírnának.

A fent előterjesztettek a jövő egyházának jobb aktivitását van hivatva szolgálni. Egyházi nyelven szólva két irányzat csap most össze a megújulás jegyében egyházi berkeinkben: az episzkopális (a felülről irányított) és a zsinati-presbiteri (az alulról szerveződő) demokratikus egyházvezetés koncepciója.

Kérjük Isten szent lelkét, hogy a bennünk is tovább élő rendszer rombolása, szolgálalkúsége ne hasson tovább és győzedelmeskedjen a jézusi szeretet és a józan ész!

Felhős Szabolcs

A Magyar Vallásszabadság

Ezen a címen adta ki 1964-ben az Egyesült Államokban az akkor már ott élő Szent-Iványi Sándor alapvető könyvét, amely a közeljövőben hazánkban is megjelenik. Az Unitárius Egyház koalíciós időkbeli magyarországi lelkes-elnöke – és egyben egy számottevő egykorú parlamenti párt, a Polgári Demokrata Párt elnöke – könyvében az 1568-as tordai országgyűlés jelentőségét és hatását méri fel. Ezen iktatta törvénybe a vallási türelmet és vallásszabadságot – a világon elsőként –, Dávid Ferenc „egység hívő” (unitárius) püspök, valamint Blandrata György olasz orvos ösztönzésére János Zsigmond unitárius erdélyi fejedelem. (Bár nálunk rendre tévesen Bocskai Istvánnak tulajdonítják e nagyhorderejű megnyilatkozást, tehát csaknem negyven esztendővel későbbre időzítik.)

Évszázadok következtek, melyek során az 1568-ban meghirdetett türelem mindörökké eltűnni látszott. Felekezeti ellentétek, harcok, egy ízben harminc évig is elhúzódó háborúig fajulva – mígnem a huszadik század nagy gondolata, az ökumené el nem indult hódító útjára, hogy célját: a kereszténység megbékélését, mi több, ősi egységének újjáteremtését megvalósítsa. Alapelve: a hitelvi különbségek elhanyagolhatók, sőt eltüntethetők – csupán a lélekszámát tekintve legkisebb, hagyományai szerint éppen legforradalmibb egyház, az unitárius esetén látszott egy ideig kivihetetlennek.

Hogy mégis lehetséges fenntartások nélküli egység, annak szép példája volt a találkozó, amelyet a Magyarországi Unitárius Egyház mellett működő Dávid Ferenc Egyet rendezett a pestszentilőrinci unitárius templomban, s amely a rendhagyó, a szentháromságelvtől magát elhatároló unitarizmusnak az ökumenében betöltött helyét vizsgálta a többi történelmi keresztény egyház képviselőinek megvilágításában. A tanácskozáson Dékány Endre író, a Keresztény Értelmiségek Szövetségének főtárgya a teljes egyezésre való törekvés példájaként említette, hogy ami régebben elképzelhetetlen volt: római katolikus sajtóorgánu-

mok egyre gyakrabban népszerűsítene unitárius életműveket. Dr. Hafenscher Károly evangélikus teológiai tanár az unitárius alapeszme termékenyítő hatásáról beszélt, amely hozzásegíthet, hogy a trinitarizmus soha ne alakulhasson többistenhitté. Külön értékelte az unitarizmus bibliakritikára is kiterjedő szabadelvűségét (amely pl. az alig húszéves Weöres Sándort annak idején oly közel hozta az unitarizmus-hoz, hogy egy Kosztolányihoz írt levelének tanúsága szerint azzal a gondolattal foglalkozott: áttér unitáriusnak és pap lesz.) Hafenscher Károly eszmefuttatásának mintegy lényegi meghatározójaként, Pál apostolnak a Korinthusbeliekhez írott első leveléből idézett: „Vajon részekre osztott-e a Krisztus?”

Az egymáshoz való visszatalálás jegyében fogant gondolatsort méltóképp fejezte be Tőkész László, a református véleményt képviselő történész: „Egyetlen keresztény egyház sem mértéke a hitnek, hanem jelensége.”

A tanácskozás meggyőző bizonyosságát adta az ökumené kiteljesülésének, amely a vallásszabadság kiteljesülésével jelent egyet. Az ökumené, hazai eredményeit figyelembe véve, a magyar vallásszabadság teljes megvalósulását jelenti. A politikai feltételek teljesülése után most már vallástörténeti szempontból is; szédítőbb távlatokra – paradox módon – ez utóbbi szempont nyit ablakot.

Újabb, már-már közhelyszerűen, mind gyakrabban találkozunk a keresztény ökumené és egy képzelt politikai ökumené párhuzamba állításával, miután az egykori lakiteleki összhang egyre elérhetetlenebbnek tűnő távolságba kerül. Ha csépelődik is a példa emlegetése, reménykeltő szuggesztivitásából akkor sem veszít: a keresztény egyházakat a türelmetlenség múltbeli bűneitől napjainkra egyre inkább megváltja az ökumené-gondolat.

Török Tamás

(Megjelent az Új Magyarország 1991. november 5-i számában)

Az amerikai modern protestantizmus három képviselője Jézus Krisztusról

A párizsi DESCLÉE kiadó „Jézus és Jézus Krisztus” elnevezésű könyvsorozatának 41. köteteként megjelentette André Gounelle-től „A Krisztus és Jézus” (Le Christ et Jésus) címmel három amerikai teológus-filozófusnak (P. Tillich, J. Cobb és T. Altizer) a bemutatását. Az egyébként katolikus elkötelezettségű kiadó úgy találta, hogy ők hárman az amerikai protestáns reformgondolkodás fontos irányait képviselik és hogy Gounelle, aki a Montpellier-i Protestáns Teológiai Intézet professzora és az Études Théologiques et Religieuses folyóirat szerkesztője, hivatott tolmácsolójuk. A dr. Ferencz József ny. püspökünknek küldött tiszteletpéldány alapján betekintést kaphattunk az általuk vallott teológiai-krisztológiai nézetekbe, amelyek azért is figyelemre méltók, mert a szerző megjegyzése szerint Tillich és Cobb felfogásában tükröződik az unitarizmus-hoz fűződő kapcsolatuk is. Altizer hitfelfogása sem érdektelen, mert mint az „Isten halála” teológia hirdetője, mintegy ellenpólusát jelenti az előbb említett kettőnek. Mindhárom amerikai reformer protestáns gondolkodó közös vonása a nagyfokú hitelvi szabadság, amely elsősorban éppen abban jelentkezik, hogy nem érzik a maguk számára kötelezőnek a niceai-konstantinápolyi és az efezusi-kalcedoni hitvallások dogmáit, amelyek pedig a háromszemélyű Egyisten (a Szentháromság) és Jézus Krisztus kettős természet (valóságos Isten és valóságos ember) megvallásának alapjait jelentik.

Tillich és Cobb jelzik azt a véleményüket, hogy a klasszikus reformáció ezekben az alapkérdésekben vé-

gülis ortodoxnak bizonyult és csak az unitarizmus lépett következetesen tovább, amikor Jézus Krisztus Isten-voltát nem építette be hitrendszerébe. Teológiájukat, illetve krisztológiájukat a „dogmatizmustól” megkülönböztetve „biblikusnak” nevezik, minthogy a dogmáktól lehetőleg függetlenül magukat, vallásfelfogásuk téziseit a Biblia közvetlen értelmezésére alapozzák és az a véleményük (miként Dávid Ferencé is volt), hogy nem ők, hanem a dogmák térnek el az Újszövetség lényegétől. Ugyanakkor nem vitatják, hogy ezek a zsinati határozatok rendkívüli történelmi szerepet játszottak a kereszténység megmaradásában és későbbi megerősödésében, elsősorban azért, hogy az evangéliumot és a görög-hellénisztikus gondolkodást egymáshoz tudták közelíteni.

Tillich és Cobb teológiájában nagy fontosságot kap a teremtés értelmezése. Számukra a teremtés nem egyszeri tette a Teremtőnek, aki ezzel egy csapásra elindította a történelmet, hanem Isten és a világ közötti viszonyt, kapcsolatot látnak benne, amely folyamatosan fennáll múltban, jelenben és jövőben. A teremtés céljaként az üdvösséget értik, vagyis, hogy Istent a teremtésben az üdvözítés terve vezette, az a fejlődés, amelynek végén a teremtet világ a beteljesüléssel újra eléri a teremtet Szellemet. Ennek az üdvözítési tervnek eszköze az evangélium is és közvetítője, vezetője az egész világ-mindenség számára, tehát univerzalisztikusan Krisztus. Altizer a teremtés tartalmát másban látja, mert szerinte a teremtéssel a megelőző totalitás szakadt meg azzal,

hogy elkülönült az isteni és a világi, a transzcendencia és az immanencia. Ezt a totális egységet állítja majd helyre Krisztus a beteljesüléskor (az eszkatalógia keretében). Mindhárom gondolkodó számára közös következtetés azonban, hogy a Krisztus-szerepet nem lehet az ősbüntől, az eredendő bűntől való megtisztításban, az emberiségnek a múltban elkövetett bűnért való kien-gesztelésben, az elvesztett paradicsomi állapot helyreál-lításában látni. A Krisztus-szerep nem a múlt, hanem a jelen és a jövő, nem a múlt bűne és bűnbocsánata, ha-nem az új ember, az új világ megformálása felé irányul, amelyet számunkra Krisztusként a Názáreti Jézus vilá-gított meg és jelölt ki.

Közös vonásként jelölhető meg mindhárom gondol-kodónál, hogy krisztológiájukat határozottan függetlení-tik a Szentháromság dogmájától és azt hangsúlyozzák, hogy a Krisztus-szerep nem vezethető le a második iste-ni Személy megvallásából. Nem jelenti ez azt, mintha antitrinitáriusokká váltak volna, de azt mindenképpen igen, hogy másképpen értelmezik a Szentháromság tar-talmát, mint a bevezetőben jelzett zsinati hitelvek. Til-lich szemében a Háromság nem jelent három személyt, hanem az egyen belüli viszonyításokat, amelyet úgy le-het érteni, hogy az Atya a hatalmat, a teremtő erőt, a Fiú a lét értelmét, a Lélek pedig a kettő egységét jelentené. Cobb arra is hajlik, hogy a háromság helyett az Atya és a Fiú kettősségében jelölje meg ezt az Egyistenen belüli viszonyt, amelyben fontos észrevenni a belső dinamiz-mus kifejezését, amely a teremtés általuk felvázolt tar-talmának lényeges következtetése. Cobb azt is jelzi, hogy az Újszövetség olyan helyeit, ahol együtt említik az Atyát, a Fiút és a Szentlelket, semmiképpen sem le-het felhasználni a Szentháromság dogmájának igazolá-sára, mert még közvetve sem utalnak ilyen tartalomra. Altizer az „Isten halála” teológiájából következően úgy látja, hogy az Atya a világtól még elkülönült transzcen-dens Istent jelenti, a Fiú a világtól és az embertől való különbségről teljesen lemondott immanens Istent, a Szentlélek pedig a világban ható isteni erőt. Nem három különálló személyt, hanem egymást követő, illetve ki-egészítő isteni tevékenységet ért a hármasság fogalmán.

Tillich és Cobb krisztológiájának határozott lényege Jézus valóságos embersége és istenként való megvallá-sának sem indokát, sem értelmét nem is látnák be. Meg-teszik tehát azt a lépést, amit a 20. századi nagy protes-táns vallásánítók sem tesznek meg. Ez utóbbi (pl. Barth és Bultmann) Jézus Isten-voltát teológiájuk lényegének és alapjának látják, azt is vallva, hogy Isten és ember között átléphetetlen lényegi különbség van, tehát csak olyan közvetítő kapcsolhatja őket össze, aki maga is Is-ten is és ember is egyszemélyben. Tillich és Cobb vi-szont nem vallják ezt az Isten és ember közötti totális lényegi különbséget, hanem azt hirdetik, hogy Isten és teremtményei között van hasonlóság, Isten képmása volna az ember a teremtés könyve szerint és Pál apostol Athénben azt mondta, hogy az emberek Isten fiai, Pé-ter apostol pedig kijelenti, hogy részeseivé válhatunk az isteni természetnek. Az emberben az isteni hasonlóság eszerint nem kivételes, hanem éppen általános, jóllehet mértéke igen különböző lehet. Az Isten és az ember kö-zötti kapcsolatnak nem lehet feltétele az emberfeletti-ség, az Isten-lét, a kettős (istenti és emberi) természet.

Cobb szerint a Logosznak Jézussal való azonosítása azt is jelenti, hogy a Logosz nem csak Jézusban öltött testet, de a Logosznak mi is részesei vagyunk. Altizer sem lát a Krisztusban együtt létező isteni és emberi természetet, hanem azt vallja, hogy a Krisztusban az Isten emberré vált és ezzel feladta transzcendenciáját, a totális más-ságból teljes azonosság előtt.

A Krisztus valóságos ember-volta nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy az emberiség számára követendő és reálisan követhető példakép legyen. Az őt valló ke-reszténynek a Krisztusba vetett hite azt jelenti, hogy hozzá akar hasonulni, hogy lelkében őt szeretné érvé-nyesíteni. A bennünk megvalósuló krisztifikáció, mint állandó keresztény magatartás oda vezethet, hogy hozzá hasonlóvá válunk, megközelítjük őt, aki az új ember, a végső ember. Ez nem teljesülhetne, eleve kizárt lenne, ha a Krisztus-lét egyben Isten-létet is jelentene. A Krisz-tus-lét teljes emberségéből következik, hogy Jézus szep-lőtlen fogantatását nem fogadhatják el, hiszen ennek megvallása éppen az emberfeletti, az isteni származást akarja igazolni. Úgy gondolják azonban, hogy a mitikus születés elvetése nem törli el azt a keresztény hitet, hogy Jézus Krisztusként való kiválasztása Isten akaratá-ból történt és nem a véletlen emberi sors eredménye. Jé-zus megkísértésében is az emberi lét kétségeit, ingado-zásait és ugyanakkor a kísértések feletti győzelemben a Krisztusi lét igazolását látják.

A mitikus születésnél nagyobb gondot jelent a feltá-madás értelmezése. Tillich szerint a szóhasználat nem fedi az esemény valódi tartalmát. A feltámadás az előző életbe való visszatérést, tehát a halott fizikai, biológiai újjáéledését jelentené. A keresztény hit számára azon-ban nem a korábbi állapot újrakezdéséről, hanem valami új születéséről van szó és olyan eseményről, amelyhez hasonlót a múlt nem mutat fel. Cobb úgy véli, hogy a feltámadás mítosza a rendkívüliséget, az egyedüliséget célozza, pedig a keresztény számára a halál és a feltá-madás az örökkévaló ismétlődés és ugyanakkor az új születésben a fejlődés lépését kell jelentse. Jézus feltá-madása a kereszténység születésének olyan módon való értelmezése lehet, amelyben a halál előtti Jézusnál erő-sebb, győzedelmes új Jézust lát a feltámadottban. Alt-izer veti el a leghatározottabban a feltámadás dogmáját, amely szerinte csak a transzcendens ószövetségi Isten-kép helyreállítását, az inkarnáció és az immanencia visszafordítását célozhatja. Az ő megfogalmazásában a feltámadás azt jelenti, hogy a mi reális világunkban az isteni az Ige, a Lélek formájában él tovább és nem a tes-tileg feltámadott Jézusban.

Befejező megjegyzésként még hozzá lehetne fűzni, hogy a három vallásfilozófus közül Tillich jelentősége a legnagyobb, akit a 20. század nagy protestáns gondol-kodói mellé kell állítani. Az 1964-ben elhunyt Tillich fő munkája a három kötetes „Systematic Theology” volt. Az egy generációval fiatalabb Cobb művei közül a „Christ in a Pluralistic Age” és a „Process Theology” emelhető ki, míg Altizernél a „Radical Theology and the Death of God”, valamint a „Total Presence”. Míg Tillich Európában is jól ismert, addig Cobb és Altizer hatása még alig lépte át Amerika határait.

dr. Sztankóczy Zoltán

Unitárius sorsok

Egy ötéves kislány két bottal biceg előttem. Elszorul a szívem, ahogy ránézek, ő azonban boldogan dicsekszik vele és édesanyjának örömkönnye szöknek a szemébe. Az ő kislánya már tud két bottal járni!

Kicsit távolabb aranyos baba mászik a földön, kacagva visszanéz ránk. Az orvosok azt mondták róla, nem lesz képes egyedül felülni sem, de már mászni is tud.

Ezek a hétköznapiak nem nevezhető csodák egy Október 6-a utcai ház alagsori tornatermében történtek. Itt dolgozik *Dévény Anna* gyógytornász művészitorna szakoktató. Nevét talán nem sokan ismerik, de szülők ezrei mégis hálával gondolnak rá.

Anna története hosszú és keserves. Kálváriája akkor kezdődött, mikor 15 évvel ezelőtt elhatározta, hogy az általa kidolgozott módszerrel megpróbál javítani a mozgásképtelennek tartott gyermekek állapotán. Egyrészt a különböző orthopédiai deformációkon, másrészt azokon, akik szülés közben agykárosodást szenvedtek. Szakmai féltékenység és nemtörődomség is közrejátszott abban, hogy Annának egy évtizedébe került, míg nehéz körülmények között sikerült létrehozni saját tornatermét. Most is erejét megfeszítve dolgozik, de rendkívül komoly eredményeket ér el. Módszerével a szülési agykárosodások görcsös tüneteit jelentősen lehet csökkenteni. A magatehetetlen gyermek eljut odáig, hogy képes önállóan enni, inni és ha vezetik, járni. Az agykárosodás másik fajtájánál az izomzat túl pu-

ha, laza. Itt bármilyen súlyos a sérülés, a Dévény-féle speciális passzív izommozgatással és tornával teljesen gyógyítható, ha nem áll fenn epilepsia vagy súlyos szellemi sérülés. A kezeléseket természetesen idejében kell elkezdeni és hosszú éveken keresztül folytatni.

Anna neve a kétségbeesett szülők között szájról-szájra jár és ő nem tud senkit elutasítani, aki hozzá fordul segítségért. Kora hajnaltól késő estig dolgozik, s közben könyvet ír, hogy majd az utódok folytathassák megkezdett munkáját.

Magánélete szinte nincs, mégis nehéz, küzdelmes életében két társ mindig vele volt. Az egyik a zene. Diákkora óta rajong Fischer Annie művészetéért. Komoly kutatást végzett, összegyűjtött mindent, ami összefügg a híres zongoraművész nő munkásságával, életével. Az anyag egyedülálló és rendkívül értékes, mert köztudott, hogy Fischer Annie

Sz. Z. 1 évvel később

Sz. Z. a foglalkozás előtt

mindig elzárkózott mindenféle publicitás elől.

Dévény Anna másik társa a hit. Unitárius családban nőtt fel. A vallás tisztasága, puritánsága, a szabad akarat érvényesülésének elve segítette át élete nehéz éveit. Most Anna szavait szó szerint idézve: – Mikor egy csendes órán beülök a templomba, úgy érzem itt szüleimmel gondolatban végre együtt lehetek.

Köszönöm Anna, hogy megismerhettem!

Bencze Franciska

EMLÉKEZÜNK...

Először egy tragikus sorsú unitárius tanár, **Jakab Józsefnek** emlékét idézzük, aki 170 esztendővel ezelőtt, október 29-én született és az 1848-as elbukott szabadságharc következményének egyik áldozataként 1855-ben fejezte be életét.

Az unitárius irodalomban jóformán alig találkoztunk nevével. Ez azzal magyarázható, hogy a mögöttünk hagyott időszak – mint oly sok egyéb dologban – csak hangoztatta a forradalom szükségességét, de inkább elfojtásán, mint kiteljesítésén munkálkodott. Természetesen a forradalom áldozatairól sem kívánt tudomást venni, kivéve azon keveseknek – gondolunk itt az aradi tizenháromra – akik vezetőszerepet töltöttek be, s így emlékük a kényszerűség folytán fennmaradhatott.

De mi lett azokkal, akiknek csak a közvetlen hozzátartozók állíthattak em-

léket és azok kihaltával még nyugvóhelyük is a föld színével vált egyenlővé?

Ezeknek az elfeledteknek egyike *Jakab József*.

Pedig jónevű unitárius család tagjaként látott napvilágot Szentgericén, amely olyan unitáriusokkal büszkélkedhet, mint például a lírikus Tiboldi Márton, vagy a szövetkezeti mozgalom megerősítésében és a szentgericei unitárius egyházközség múltjának feltárásában buzgólkodó Ürmösi Károly, valamint Jakab József testvérbátyja, Jakab Elek történész is.

Iskolai tanulmányait Szentgericén kezdte Tíboldi Márton keze alatt. Ez a nagyszerű népnevelő oltotta lelkébe a tudomány alapismereteit s indította el Székelykeresztúrra (1830), majd Kolozsvárra (1839), hogy e két nagyhírű unitárius szellemi központban készüljön föl az életküzdőre.

Kolozsvár tagja volt az Olvasóegyletnek, melyben különböző tisztségeket töltött be. Nagy hatással volt rá a kor két kiemelkedő szellemi vezére, az unitárius világutazó, Bölöni Farkas Sándor és Wesselényi Miklós, akinek ebben az időben gazdatisztja az unitárius egyház egyik jótevője, Kelemen Benjámint volt.

A középiskolai tanulmányok elvégzése után a kolozsvári unitárius iskolában köztanító és másodfőnök volt. Bár a bányamérnöki pálya iránt érzett vonzódást, egyháza 1845-ben külföldi továbbtanulásra jelölte. 1846 szeptemberében Bécsen keresztül a göttingai egyetemre ment, ahol fizikát, matematikát, kémiát, filozófiát és angol nyelvet tanult. Távollétében kolozsvári másodpapnak és teológiai tanárnak jelölték. Az erről nyert értesítés után Londonba ment, teológiát tanulni. A februári francia forradalom alatt Párizsban tartózkodott, ahol nagy

rokonszenzussal figyelte a végbemenő eseményeket.

1848 augusztus végén érkezett vissza Kolozsvárra. Beköszöntött másodpapi állásába és végezte tanári munkásságát. De ezeken túl katonai kiképzésben is részt vett. Hosszas lelki tusakodás után 1848. november 4-én bevonult Enyedre, a tűzerekhez s aktív részese lett a szabadságharcnak. Itteni tevékenysége részleteiben ismeretlen. Annyit tudunk felőle, hogy 1849. február 18-án fogságba került. Büntetésül besorozták a Mantuában állomásozó egyik osztrák ezredbe. Innen barátai segítségével megszökött és Görögországban telepedett le. Kalkiszban előbb könyvkötő volt, majd a városi iskola tanáraként latint, angolt és francia nyelvet tanított. Később saját iskolát létesített és mint köztisztviselőként álló ember vette ki részét az ottani társadalmi élet irányításában.

A honvágy azonban nem hagyta nyugodni.

Bátyja és egyháza segítségének igénybevételével hazatéréssel próbálkozott, de sikertelenül. Búskomorságba esett és 1855-ben Nápolyban a tengerbe ölte magát.

E tragikus élet két kiemelkedő irodalmi teljesítménye egy pályadíjat nyert munka és skóciai utazásának az Ipar és Természetbarátban (1848) megjelent ismertetése volt.

A már említett okok miatt neve a lexikonokban még nem található meg. Remélhetőleg a tervezett Unitárius Lexikon e hiányt pótolni fogja. Életével eddig Fabinyi Tibor: „Jegyzetek az erdélyi unitáriusok angol kapcsolatairól...” 1981, – Gál Kelemen: „A kolozsvári unitárius kollégium története” 1935, – Szinnyi József: „Magyar írók élete és munkái”. 1890 – 1914, – és Várfalvi Nagy János: „Jakab József életrajza” Keresztény Magvető 1872. – foglalkoztak.

A másik unitárius atyánkfia, akiről most megemlékezünk, **Péterfi Dénes**, aki 140 évvel ezelőtt augusztus 3-án született, s mint az egyház egyik legkiválóbb lelkész – szónoka vált ismertté.

Középaján született. Székelykeresztúron és Kolozsvárt tanult az unitárius gimnáziumban. 1873-ban elvégezte a teológiát. Két évet képezte magát Londonban. Ezt követően – 35 éven keresztül – Kolozsvárt rendes lelkész és teológiai tanár. 1878-tól 1910-ig a nagymúltú Keresztény Magvető szerkesztője, előbb Simén Domokossal, később Kovács Jánossal, majd egyedül. Az ő érdeme az volt, hogy a folyóirat kibővült filozófiai, neveléstudományi és egyháztörténelmi anyaggal is. E folyóiratban jelentek meg cikkei és fordításai.

Amint Vári Albert írja (Ker. Magvető. 1925, 49. old.) a kolozsvári templom szószékéről elhangzott beszédei gazdag lelkeről és emelkedett írásművészetéről tettek bizonyosságot. Munkái az unitárius egyházi irodalom gyöngyszemei voltak. Közkedvelt szónok, aki szépen kidolgozott és művésziességgel előadott beszédekkel fényt és meleget varázsolt a templomba. A szószéken és az Úrasztala mellett elhangzott beszédekben alapelve a vallás és a tudomány közötti összhang hirdetése volt. Vezérelve: együtt haladni a tudománnyal, de a sarkalatos vallási elvek fentartásával. A templom nyilvánosságát Isten fórumának tekintette, ahol ennek megfelelő beszédeknek kell elhangzania. Martineau tiszta theizmusának volt hirdetője, de nem idegenkedett Darwintól sem. Az utókor sok elődjénél nagyobb elismeréssel áldozott emlékének. A Keresztény Magvető 1925. 2. füzet, 94-ik oldala beszámolt a Péterfi Dénes emlékünnepről, amelynek szereplői dr. Ferencz József, akkori egyházközségi gondnok, Gál Kelemen kollégiumi igazgató, S. Nagy Károly író és Ürmösi Károly esperes volt.

Ismét két unitárius előd emlékét idéztük. A tragikus sorsot ért Jakab Józsefét és a közismert Péterfi Dénesét, aki egyházi beszédekkel és szónoki képességével emelkedett az átlag kortársak fölé. Emlékezésünket zárja le az Unitárius Értesítő 1925. június 15-ikei száma 6. oldalának eme sora: „Boldog, aki az Úrnak szolgál életével.”

Kelemen Miklós

PEN Kongresszus Bécsben

Bécsben, 1991. nov. 3–8. között tartotta ülését az 56. nemzetközi PEN-Világkongresszus. E találkozóra Bécsben, nov. 10-én a világ minden tájáról résztvevő magyar írók részvételével magyar irodalmi gálaest csatlakozott, a bécsi Bornemissza Péter Társaság rendezésében.

Igen sok magyar író vett részt Romániából, Cseh- és Szlovákiából, Magyarországról és a világ különböző tájairól.

Az alkalomból a résztvevő magyar írók, az ausztriai protestánsok és unitáriusok számára istentiszteletet tartott Szépfalusi István, bécsi evangélikus esperes, a szószéki szolgálatra Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkésznőt kérte fel.

Az istentiszteletet követő gálaesten Konrád György, a nemzetközi PEN-Club elnöke, Gálfalvi Zsolt a romániai magyar PEN-Club elnöke, Hubay Miklós a magyarországi PEN-Club elnöke és Györgyey Klára az amerikai menekült PEN-Club elnöke tartott előadást. Fel szólaltak erdélyi unitárius írótestvéreink is: Gálfalvi Zsolt, Cseke Péter, Molnos Lajos is.

Az istentiszteleten és a rendezvényen az Orbók házaspáron kívül részt vett ifj. Bencze Márton a fia is családjával.

Korondi Memento

A népi fazekasság művelői és szerelmesei immár 14 esztendeje évente találkoznak Korondon, ezen az ősi erdélyi településen.

Az idei vásárnak az kölcsönzött különleges jelentőséget, hogy egybeesett egy másik jeles esemény évfordulójával: 150 évvel ezelőtt, 1841 augusztus végén itt tartottak unitárius zsinatot, mely bevezette a magyar nyelvű oktatást felekezeti iskoláinkban.

Az egykori zsinat munkálatairól annak idején Brassai Sámuel számolt be, előrelátó bölcsességgel figyelmeztetve az anyanyelvi oktatás fontosságára. A másfélszázaddal ezelőtti tanácskozás teljes jegyzőkönyve szerencsére megmaradt az utókor számára s azt most a szervezők a közönség rendelkezésére bocsájthatták.

(A Kossuth-Falurádió 1991. szept. 28-i adása nyomán)

Felhívás

Az Egyházunk életében szükségessé vált és már megindított szervezeti-irányítási reformok sikeres megvalósítása igényli híveink megértését és segítségét.

Szeretettel kérjük ezért kedves unitárius testvéreinket, akik ügyviteli munkában (gépelés, nyilvántartás, iratrendezés stb.) jártasak és némi időráfordítással önzetlenül segíteni tudják az egyházi központ adminisztrációját, – jelentkezzenek. Várjuk továbbá azok

szíves jelentkezését, akik közreműködnének az Egyház sajtófigyelő szolgálatában (TV, Rádió, lapszemle). Végül számítunk híveink közül tapasztalt közgazdász és jogász szakemberekre is, akik egy-egy feladat elvállalásával, pénzügyi elemzéssel illetve jogalkotási – jogalkalmazási problémák megoldásával előmozdíthatják anyaszentegyházunk mostani gondjainak megoldását. (Jelentkezés: Bp. V., Nagy Ignác u. 4. Tel.: 111-2801)

A beregi szórvány

A közösségi szellemű vallási műhely a beregi unitárius szórvány szellemi elődjének, illetve példaképének választotta a népművelő Balázs Ferencet.

Az ő nyomdokain járva bontakozott ki a tiszaszalkai iskolában Felhős Szabolcs szórványgondnok és szaktanár odaadó tevékenységével az iskolaszövetkezeti mozgalom és az olvasómozgalom.

Ennek a mozgalomnak a tőkéjéből bontakozott ki a Balázs Ferenc – alapítvány. Az alapítvány pénzjutalmait és emléklakettjét a megyei legjobb szavalók (Néző László 1987-ben) és Ószabó István debreceni unitárius költő kapták.

Az egész beregi térség szervezettebb átfogására alakult meg 1989. telén a Balázs Ferenc nevét viselő Beregi Népfőiskola.

A népfőiskola programjában hangsúlyt kap a hazafiság és az erkölcs, különös tekintettel a fiatalságra. Az unitárius gondolat tehát nem maradt meg csak vallási területen. Kultúrprogramot is adott. Balázs Ferenc is hirdette a falu ősi világához való visszatérést. Hitte, hogy a népi alkotóerő ősi, kimeríthetetlen forrása a falusi ember. Itt a megtartó erő (barátai a falu szerelmesének hívták).

Falumegváltó tervei a mának is szólnak. A lelkeszi munkát is ebben az összefüggésben látja. A kisközösségek jussanak el arra a fokra, ahol az ember tudatosan vállalja a közösségi célokat.

Tevékenységünk közben éreztük, hogy az emberek mennyire szükségét érzik egy szabadelvű közösségnek, hisz különbség nélkül mind egyenlők Isten előtt és nyitottak az isteni célok befogadására. Ebből a megfontolásból és Balázs Ferenc példáját szem előtt tartva, 1989-ben életre keltettük a szórványunkat összefogó Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kört, amely tagja a Magyar Protestáns Közművelődési Egyesületnek is, és együtt-

működik a nyíregyházi Keresztény Népfőiskolával.

A kör programba vette szellemi elődeink nevét megörökítő utcanéveket (Balázs Ferenc, Orbán Balázs, Kriza János, Bartók Béla, Heltai Gáspár, Brassai Sámuel) felvételének patronálását, a hagyományteremtés érdekében emlékoszlopok állítását és a cserkészmozgalom beindítását Beregben. Mindezek mellett minden hónap utolsó szombat délutánján Vásárosnaményben, az ÁFESZ-klubban összejövetelt tartunk.

A nagy egyházi ünnepeken vendéglelkészek tartanak unitárius, vagy ökumenikus istentiszteletet. Titkári és szellemi központunk Vásárosnamény, a centrum pedig Debrecenben van. Eredményes tevékenységünket jelzi Tiszaszalkán az 1989-ben felavatott Balázs Ferenc emléket is őrző beregi népművészek tájháza, a Vásárosnamény központjában, az Orbán Balázs tiszteletére 1990. nyarán felállított emlékoszlop és az emlékparkot övező Orbán Balázs körút.

Tiszaadonyban zászlót bontott az 1923. sz. Brassai Sámuel cserkészcsapat. Sikeres volt Tiszaszalkán a Balázs Ferenc és a Bartók Béla utcanévadó is, amit szintén a körünk kezdeményezett.

Az 1992-es tervek között szerepel két emlékoszlop felavatása. (Az egyiket Balázs Ferenc tiszteletére Tiszaszalkán, a másikat a tiszadonyi Brassai-napok keretében Brassai Sámuel emlékére.) Ez év karácsonyára megjelenik a Szabadelvű füzetek első kötete, amelyben a körünkben az írással és költészettel foglalkozók mutatkoznak be.

Vásárosnaményban pedig havonta egy-egy hétvégén az ÁFESZ-klubban a beregi cserkészjelölteknek tartunk előadássorozatot az ifjúság erkölcsi életéről.

Igyekszünk szellemi példaképünkhöz méltók lenni és továbbadni örökségét.

Deák József
Vásárosnamény

HÍREK

Vásárosnaményben az Orbán Balázs emlékpark gondozását a Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör és az Orbán Balázs cserkészraj közösen vállalta.

A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör 1991. karácsonyára megjelenteti a Szabadelvű Füzetek első számát „Kelet felől” címmel, amelyben az író és költő tagok mutatkoznak be. A következő számot Nyitrai Levente unitárius lelkész írásainak szentelik.

A hagyományokhoz híven idén is megemlékeztek a mátészalkai Művelődési Házban a reformáció ünnepéről. A műsorban a Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör részéről Néző László, Matkó László, Oláh Sándor, Ószabó István és Felhős Szabolcs vett részt.

Ifjúsági Biblia-óra

Ez év őszétől ismét beindult az Ifjúsági Biblia-óra a budapesti 16–30 év közötti unitáriusok számára. Az összejövetelt minden héten, csütörtökön este 6 órakor tartjuk a Nagy I. utcai I. emeleti irodában. A Biblia-óra Orbókné Szent-Iványi Ilona vezetésével, és a fiatalok, köztük is Kriza Borbála aktív közreműködésével folyik. Szeretettel várjuk mindannyiótokat.

A Biblia-órával párhuzamosan Vadady Attila unitárius színjátészó foglalkozást tart a Nagy I. u.-ban.

Koszorúzás

A szolgálat-teljesítés közben 1986 óta meghalt fővárosi rendőrök tiszteletére rendezett koszorúzást október 30-án a Budapesti Rendőrfőkapitányság.

A bensőséges ünnepélyen magasrangú rendőrtisztek (köztük az 1956-os hősök) mellett jelen voltak a történelmi egyházak képviselői is; Egyházunkat Bencze Márton és dr. Lőrincz Ernő képviselte.

Bózsöny Ferenc, a neves rádióbe mondó tartott emlékbeszédet, majd a mécsesek meggyújtása előtt a meghívott egyházi személyiségek mondtak rövid fohászt a rendőrmártírok emléktáblája előtt.

Füzesgyarmat

Szép ünnepséget rendezett a füzesgyarmati egyházközség ez év július 14-én. A gyülekezet ifjai tettek bizonyosságot hitükről, a kisebbik harangot is felszentelték, valamint az akkori püspök beiktatta tisztébe Balácsi László lelkészt. Erre az alkalomra, a nagy nyári hőség ellenére teljesen megtelt a templom.

Az MTV Vallási Műsorok Szerkesztősége forgatócsoporttal érkezett az ünnepségre Lengyel Ágnes rendező és Kiss Tibor gyártásvezető vezetésével. Az erről készült műsort olvasóink az 1991. november 3-i Örömhír adásban láthatták.

A szép egyházi összejövetel Úrvacsoraszentséggel fejeződött be.

Dávid Ferenc Egylet

Október első vasárnapján tartott a Dávid Ferenc Egylet a pestszentlőrinci unitárius templomban „Az unitarizmus és az ökuménia” tárgykörben ünnepi ülést.

Dr. Jakab Jenő lelkész biblia olvasása után Török Tamás a D.F.E. elnöke nyitotta meg az ülést és kegyelmes szavakkal emlékezett meg egyházunk nagy halottjáról dr. Ferenc József ny. püspök híveséről, Kaáli Nagy Magdolnáról, majd üdvözölte a római katolikus egyház részéről felkért Dékány Endre író, a Keresztény Értelmiségek Szövetségének főtitkárát, a református egyház részéről felkért dr. Tőkész László egyetemi adjunktust, a „Hitel” rovatvezetőjét és dr. Hafenscher Károly c. teológiai tanárt az evangélikus egyház részéről. Külön köszöntötte O. Szabó István színművészt és a reneszánsz dalokat előadó Andrejszki Judit, Kürthy Réka és Szabó Zsolt zeneművészeket. Az előadók megígérték, hogy előadásaik kéziratát megküldik szerkesztőségünknek, melyet folyamatosan ismertetünk a következő számokban, így most csak annyit summázzhatunk a három előadásból, hogy a magánéletben, személyes kapcsolatokban, barátságokban átéljük azt a választóvonalat, ami az unitarizmus és az ökuménia között napjainkig fennáll. Az ökuménia munkájában ugyanis csak olyan egyházak vehetnek részt, amelyek a szentháromság dogmájának alapján állnak és mint köztudott, az unitáriusok nem tartoznak ezek közé. Talán – így az egyik előadó – éppen Magyarország lesz az, ahol hivatalosan is megszüntetik majdan ezt a korlátozást. O. Szabó István nagy sikerrel adott elő istenes verseket, majd ezt követően a reneszánsz Trió nagy élményt nyújtó műsora zárta be az előadást.

Végül dr. Jakab Jenő lelkész, a D.F.E. főtitkára köszöntötte meg a szereplők közreműködését és köszöntötte a nagy létszámban megjelent érdeklődőket.

Az egyházi főhatóságot Bartók Béla főgondnok és Bencze Márton püspökhelyettes képviselte.

dr. Jakab Jenő

DUNÁNTÚLRÓL

Kedves, meleghangú esküvő zajlott le Pécsen, 1991. március 9-én. Tulajdonképpen minden esküvő ilyen, de ennek különös jelentőséget adott, hogy a szertartás ökuménikus volt és a székhely katolikus templom. Bartha András unitárius testvérünk bájos katolikus feleségével esküdött saját lelkésze, a rokonság és a szépszámu érdeklődő előtt, örök hűséget egymásnak, a kedves kép azt a pillanatot ábrázolja, amikor a két lelkész, az esketés után az oltár előtt az életbe kíséri ki a boldog fiatalokat. Isten áldása kísérje életüket.

Unitárius istentiszteletek a Dunántúlon:

1991. december 1-én. Győr. – 1991. december 8-án Pécs. – 1991. december

Ágoston József és neje Bogdán Julianna

síremlékének felavatására került sor f. évi június 16-án, vasárnap du. 4 órakor a Rákosparkosúti Új Köztemetőben Bencze Márton lelkész-püspökhelyettes és felesége szolgálatával. Isten iránti hálával emlékezett az egybegyűlt nagycsalád a magas kort megért édesapa és édesanya életére, munkájára, és méltán, mivel 10 gyermeket neveltek fel.

Az első, Rózsika, még Székelyudvarhelyen született a homoródalmási édesanya és kadicfalvi édesapa házasságából, kilenc pedig itt Budapesten. Az édesanya 1987. január 31-én az éjszakába nyúló késő esti órákban elvégezte a nagymosást és takarítást s utána meghalt. Az édesapa a Vas utcai Balassa Kórházban fejezte be életét –, betegárai ámulattal hallgatták „előadásait”, melyek nagy irodalmi jártasságról tettek tanúbizonyságot. Mi unitáriusok tudjuk, hogy megírta a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség történetét és Heltai Gáspár élete című könyvét.

Különben rendőrvolt foglalkozására nézve, de sok mindent csinált életében.

15. Polgárdi (Utána közgyűlés.) – 1991. december 22. Nagykánya – Kaposvár. – 1991. december 26. Polgárdi. – 1991. december 29. Szekszárd.

Örömmel jelenthetjük, hogy kedves keszthelyi hívünk, Imre Sámuel adományával Korond – Dunántúl alapítvány jött létre a hitoktatás elősegítésére és tehetséges dunántúli unitárius fiatalok tanulmányának támogatására. Az alapítvány kuratóriuma megalakult és bejegyeztetése folyamatban van. Az alapítvány nyitott és lehet majd adományokkal hozzájárulni, egyelőre a Dunántúli Unitárius Egyházközség csekkszámán, majd a jogi személyé válás után az alapítvány csekkszámán.

Imre Sámuel azt kívánta megköszönni alapítványával, hogy szegény diák korában az Unitárius Egyház és a székeskeresztúri Unitárius Gimnázium segítette tanulmányában.

Lapzárta után értesültünk, hogy az áldozatkész alapítványtevő a keszthelyi kórházban 1991. november 2-án elhunyt. Emléke legyen áldott, sokat küzdött lelke pedig pihenjen meg teremtményénél.

Autodidakta volt a javából, nagy könyvtárat gyűjtött össze és olyan szépen énekelte egyházi énekeinket idős korában is, midőn a lelkész úrvacsorát vitt otthonába, hogy a legjobb kántor is tanulhatt tőle. János, fiaik közül a legnagyobb, aki írói vénájáról tesz mind gyakrabban bizonyosságot, Ady-verseket adott elő; Csaba, a legkisebb fiúk pedig felolvasta az apa „végrendeletét”. János evangéliuma 15.9–27. verseit, mely többek között tartalmazza ezeket a veretes igéket: „...maradjatok meg az én szeretetemben...”!

Végül elénekeltük a Székely Himnusz. A szép síremlék felállítása körüli teendőket Csaba szervezte-rendezté, aki presbitere budapesti gyülekezetünknek. Legyen háborítatlan végső pihenésük a szép síremlék alatt, emlékül pedig áldott szeretetek szívében –, ilyen gondolatok foglalkoztatták június 23-án, a vasárnap dé. 10 órakor tartott gyászistentiszteleten is a szolgálattevő lelkész. Egy lelki-ekben gazdag szülőpár éli át most már Isten mindenütt jelenvaló világában, saját életének eseményeit. Szeretettel gondolunk életükre!

BM

TAIZÉ: EURÓPAI IFJÚSÁGI TALÁLKOZÓ BUDAPESTEN 1991. dec. 30. – 1992. jan. 4.

Európa minden országából több tízezer fiatal jön Budapestre, a Taizéi Község által szervezett ifjúsági találkozóra. A taizéi ökumenikus szerzetesközösség, amit Franciaországban alapított Roger testvér 1940-ben, minden évben európai ifjúsági találkozót szervez. A tavalyi prágai találkozón 80 000 fiatal vett részt. Hasonló találkozónak adott otthont Párizs, Róma, London, Barcelóna, Köln... Ezáltal Budapest a bizalom világméretű zárandoklatának – amelyet Taizé 1982-ben kezdeményezett egyik állomásává válik.

A résztvevőket budapesti egyházközségek és családok fogadják, katolikusok és protestánsok egyaránt. Taizéből testvérek és fiatalok csoportja érkezett Budapestre szeptember közepén, hogy a találkozó el-

őkészületeit megkezdjék. A több tízezer fiatal elszállásolása egyszerű körülmények között történik és akik szívesen befogadnának résztvevőket kapcsolatba léphetnek a legközelebbi egyházközséggel vagy a találkozó irodájával.

A találkozó fő gondolata a „belső élet és emberi szolidaritás”. E témára összpontosítva a résztvevők a Bazilikában, a Népstadionhoz imádságra gyűlnek össze. Ezen helyszínek, kidíszítve és megvilágítva, az imádság helyévé lesznek átalakítva. A fiatalok a délelőtti órákban az egyházközségekben töltik, ahol a magyarok megosztják a más országokból érkezettekkel a remény és szolidaritás látható jeleit. Délutánonként beszélgető kiscsoportokban találkoznak majd.

„Zaklatott korunk megváltoztatja egész életünket, szellemi és lelki téren egyaránt. Arra készítet, hogy életünknek igaz értelmet találjunk... Ekkor siet segítségünkre a bizalom zárandokútja a földön, hogy megtaláljuk a hit forrásait, és újra fölleljük a lelki értékeket.” (VACLAV HAVEL üzenete a prágai találkozó résztvevőjéhez). Budapesti egyházközségeink is fogadnak külföldi fiatalokat, híveink jelentkezését és segítségét kérjük!

Egy ének sorsa

Egy hetven éves „születési” évforduló. Nem emberé, nem eseményé, hanem egy dallamé. A trianoni béke aláírása után egy évvel jelent meg, azóta kétszer felejtették el (valószínűleg nem mindenki), és kétszer jött elő újra a visszavonultságból. Ezen a néven ismerik: Székely himnusz.

Erdélynek, illetőleg a Székelyföldnek nem volt olyan közjogi különállása, mint az 1918 előtt Horvátországnak, sem az első világháború előtt, sem a második világháború alatt, amikor a Székelyföld négy évig újra Magyarországhoz tartozott. Hivatalosan tehát nem lehetett saját himnusza. Az állam hivatalosan nem is fogadta el. Mivel azonban 1940 és 1944 között a katonazenekarok is játszották, de facto államilag elismertnek tekinthettük, legalábbis abban az időben.

Születéséről, szerzőiről a 168 Óra, a Rádió hetilapja közölt ismertetést 1990. május 1-jei számában. A szerzők: Csánády György és Mihalik Kálmán, akik szerzeményüket éneklék, többnyire nem tudnak róluk.

1921-ben jelentkeztek a Himnusszal, úgy látszik azonban, hogy igazi sikert az csak az erdélyi visszacsatolás után aratott. A háború végétől tilalmas dallam lett. Amikor azonban az ideológiai szorí-

tás lazulni kezdett, és az emberek, az újságok beszélni mertek Erdélyről, újra és egyre gyakrabban lehetett hallani. Nyilvánvaló, hogy – negyven évi feledés vagy tetszhalál után – mesterségesen keltették életre. A Királyhágón túl titokban, zárt ajtó-ablak mögött énekeltek, amíg Ceausescu élt, börtönbe lehetett jutni miatta. A forradalom óta nem tiltják. Kétségtelen: mindig olyankor lett időszerű, amikor Erdély hovatartozása „téma volt”; 1921-ben, az irredenta zászlóbontás idején, majd Észak-Erdély visszacsatolásakor – most pedig harmadszor is.

Mennyire székely a Székely himnusz?

A székely népnek gazdag és eredeti folklóra van, Bartók és Kodály mélyesen merített belőle. A Himnusz szerzői azonban más forrást kerestek, nem nyúltak az erdélyi dallamvilághoz. A dallamban még a múlt század nemesi-polgári magyar zenéjére is jellemző jambikus ritmust is alig lehet felfedezni. A német romantika dallamvilága érződik inkább benne. Dallamelemei puhák, holott a magyar zenei hagyományban éppen a székely a legősibb, a legkeményebb.

De hiszen nem a csíki hegyek között fogant meg! A társadalomnak abban az övezetében született, amelyhez nemigen jutott el az igazi magyar népzene. Kife-

jezi azt, ahogyan ott és akkor gondolkodtak Erdélyről: az időszámítási zavart, amelyek hatására azt hiszik, hogy a székelyek tragédiája 1918-ban, majd, másodszor, 1944-ben kezdődött. Holott a „mádéfalvai veszedelem” sok-sok évvel a román okkupáció előtt történt, és a szomorújátéknak már az sem az első felvonása volt. A délkeleti magyar végek százados panaszát Kodály Zoltán műve, a Székely keserves foglalja zenébe, nagyszerűen és hitelesen.

Az utóbbi hónapokban mintha valami történt volna. Mintha a Székely himnusz elérte volna a közérdeklődésnek az a kopása, amely az 1956-ra való emlékezésben is (valóban? vagy látszatra?) jelentkezik. De híre érkezett egy új székely himnusznak. Dallama Bartók Este a székelyeknél című szerzeménye. Hála Istennek, hogy a székelyek végre a maguk hangján, nem pedig Budapest intonációjával szólnak érzelmeikről és sorsukról. Vajon elfogadja-e a hazai társadalom? Szövegét az Új Ember katolikus hetilap közölte 1990 karácsonyán. Szép, költői, méltó a dallamhoz. Szóltja az Istent is, de nem olcsó sóhaj-stílusban. Így helyel-közzel templomban is énekelhetnék. Az értelmes románokat nem ingerelheti. Hiszen tudniuk kell, mit tett Bartók az ő népükért. Jó lenne, ha ebben az új énekben hirdetné magát Erdély.

Ideje már, hogy a hosszú-hosszú „székely keserves” befejeződjék egy szép, békét sugárzó magyar akkorddal.

dr. Bán Ervin

Megjelent a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon 2. kötete

Ez év július hó 19-én, Nagyváradon a Romániai Magyar Demokrata Szövetség székházában tartott rendezvényen jelentették be és adták át az olvasóknak a 744 oldalas lexikont.

Balogh Edgár, a kiadvány főszerkesztője ünnepi megemlékezésében megjegyezte, hogy a Kritérion kiadásában megjelent lexikon kalauz és kiáltvány is, azok részére, akiknek az érdekében készült.

Az ünnepélyes átadáson ott volt Domokos Géza az RMDSZ elnöke és David Gyula a Kritérion képviselője is.

Olvasóink tájékoztatására idézünk néhány gondolatot a lexikon Előszavából.

„Hetedik éve várja megjelenését a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon II. (G–K) kötet. A letűnt diktatúra előbb feltételeket szabott, majd azok teljesítése – rövidítések, kihagyások – ellenére is érvelés nélkül halogatta, végül megakadályozta, betiltotta a megjelenést. Most

eredeti teljességében adjuk közre az 1983. december 31-én zárt második kötetet..."

Az Előszóban azt is olvashatjuk, hogy főleg az egyházi vonatkozásokat kifogásolták a kéziratban, s a már ólomba szedett anyagból még az utalásokat is eltávolították.

A szerkesztők bíznak abban, hogy a kifogásolt sorokat, gondolatokat a Lexikon III-IV. kötetében majd közölhetik.

Érthető, hogy ugyancsak cenzori elkobzás alá esett Drechsler Miksa, Eisler Mátyás szerepe a magyar irodalomban c. tanulmánya, de ezt a szerkesztők már is beszöttek a II. kötet soros *izraelita egyházi irodalom* címszámba.

A megjelent lexikon hű és tárgyilagos képet nyújt a romániai magyar írásbeliség minden területéről (szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés) minden személyi és közületi jelenéséről.

A Lexikon 2. kötetének ünnepélyes átadásakor, Domokos Géza az RMDSZ elnöke felszólalásában a szerkesztők töretlen hitét dicsérte, amiért szívósan kitartottak becsületes és igazságos álláspontjuk mellett a legkritikusabb években is. Dávid Gyula a nyomdászoknak mon-

dott köszönetet gondosan végzet munkájukért.

A napokban érkezett Lexikon gyors átlapozása közben olyan unitárius nevekkel találkoztam, mint: Gálffy Mózes, Gálffy Zsigmond, Gelci József, Gyallay Domokos, Gyallay Pap Zsigmond, Gyergyay Árpád, Gyergyay Ferenc, Gyulai Zoltán, Jakab Géza, Jakab Jenő, Józán Miklós, József János, Kelemen Lajos stb.

A tervezett III-IV. kötetben az unitárius egyházi irodalom keretében foglalkoznak majd Erdő János és Ferencz József püspök életrajzával is többek között.

A III. kötet megjelenésére – tervek szerint – 1992-ben kerül sor. Illesse köszönet, hála és elismerés a kiadvány főszerkesztőjét, a szerkesztőbizottságot, a Kritériont a megjelenéshez nyújtott anyagi támogatásért.

A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon 2. kötetének megjelenése felett érzett örömet egyetlen aggodalom árnyékolja be: az, hogy ez a nagyszerű munka mindössze 20 ezer példányban jelenhetett meg. Ennél sokkal többre lenne szükség!

dr. Kovács Péter

Marosvásárhely és Vártemploma

Medvigy Endre irodalomtudós szerkesztésében jelent meg a fenti címen a Ráday Gyűjtemény Tanulmányai sorozatban ez a sok unitárius vonatkozást tartalmazó könyv.

A szerkesztő széles tárgyismerettel és nagyon szerencsés kézzel válogatta össze a négyszázötven oldalnyi tanulmánykötetet.

Az unitárius szerzőket Orbán Balázs tanulmánya vezeti be, akit sokat idéznek a többi tanulmány írói is. Kelemen Lajos ír Marosvásárhely múltjáról, majd az „erős vár” ciklusban Entz Géza ismerteti a református templom történetét. Közlik Luther: „Erős vár” című versét az unitárius Szabédi László fordításában, aminek lapunk korábbi számában mi is helyt adtunk.

Figyelemre méltó az ugyancsak unitárius történész Bözödi György tanul-

mánya „1848. márciusa Marosvásárhelyen” címen.

Lapunk terjedelme nem teszi lehetővé, hogy a kötet valamennyi szerzőjét felsoroljuk, de Molter Károlytól Márai Sándorig, Illyés Gyulától Németh Lászlóig és Móricz Zsigmondtól Sütő Andrásig mindenki megszólal a kötetben. Több tanulmányban emlékeztetnek arra, hogy egyházunkat 1571-ben a Vártemplomban tartott országgyűlésen nyilvánították „recepte religio”-vá törvényesen bevett vallássá.

A képanyagot Fogarasi Zsuzsa válogatta, sok ízléssel.

Felhívjuk olvasóinkat, hogy aki hozzájut, vegye meg a könyvet, mert mindössze 3000 példányban jelent meg, és idővel nagyon értékes és keresett könyvritkaság lesz.

Lőrinczi Mihály 85 éves

A Főváros III. kerületének művelődési osztálya ünnepélyes keretek között köszöntötte Lőrinczi Mihály atyáinkfiát, abból az alkalomból, hogy 65 éve végzett a Székelykeresztúri tanítóképzőben és vasdiplomával tüntette ki.

41 éven át, mint kántortanító működött a Székelyföld számos településén, legtöbbször Homoródszentpálon és Kisgalambfalván.

Karnagydi diplomát is szerzett s vegyes ének-karokat vezetett sok sikerrel versenyeken és ünnepségeken. Nagy gondot fordított az ifjúság nevelésére és évente 2-3 színdarabot tanított be nekik. Az elmúlt években többször végzett kántori teendőket a pestszentlőrinci templomban.

Egyházunk szívből gratulál a vasdiplomához és Isten áldását kéri életére!

László Gyula kiállítása

Képek, szobrok, könyvek címmel László Gyula régészprofesszor képzőművészeti munkásságát bemutató kiállítás nyílt vasárnap a sátoraljaújhelyi Kazinczy Múzeumban. A ma 81 esztendőes tudós, akinek a nevéhez többek között a Kettős honfoglalás és a Nagyszentmiklósi kincs című könyvek megírása is fűződik, 1933-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, majd két évre rá régészetből doktorált. Azonban a képzőművészettől soha nem szakadt el. Vasárnap nyílt tárlatán 55 festmény és rajz, 12 szobor és 16 bronzból öntött érem, valamint a professzor összes könyve és tudományos munkája várja a látogatókat február 28-ig a sátoraljaújhelyi Kazinczy Múzeumban.

November 4. Magyar Nemzet

Göncz Mihály

Lapunk 1991. 2. számában rövid híradás jelent meg arról a Hírek c. rovatban, – hogy Göncz Mihály áttelepült Magyarországra és Győrben élő gyermekénél telepedett le.

Ez úton szeretnénk a hírt helyesbíteni és kibővíteni. Göncz Mihály unitárius lelkész 38 éven át szolgált Erdélyben. 62 éves korában kérte a kordedvezményes nyugdíjaztatását a kolozsvári unitárius egyház Nyugdíjintézetétől. Ehhez az engedélyt megkapta. Ezek után 1990. júliusban települt át Magyarországra, hol 3 gyermeke él, közöttük a hódmezővásárhelyi unitárius lelkész felesége.

Itt tartózkodása óta több ízben végzett egyházi szolgálatot Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Budapesten és Győrött.

Mivel Győr a Nyugat-Dunántúl fontos szóróvénközpontja és a lelkész csak ritkán jut el ott élő híveihez, így gondoljuk, hogy a jövőben még több alkalommal tarthat egyházi szertartást Göncz Mihály lelképásztor. Isten áldása legyen további szolgálatára!

Csiszér József

Józsai bácsi, ahogy mindannyian szólítjuk egyházunk köztisztelőjében álló és nagy szeretetnek örvendő legidősebb presbiterét és egyházi tanácsosát, aki 85 éves és 85 éve ellenére is minden istentiszteleten, egyházi rendezvényen ott van. Lapunkat is rendszeresen olvassa, és ismételtelen erején felül támogatja. Köszönjük szépen e helyről is áldozatos egyházi munkáját, adományait. Egyben kegyelettel és szeretettel emlékezünk elhunyt hozzátartozóira, kedves feleségére Kónya Mariannára, és a marosvásárhelyi temetőben nyugvó hozzátartozókra, Csiszér Mihályra, Lászlóra, Ildikóra, Imrére.

Az egy igaz Istenünk áldja meg Csiszér József életét és adjon neki jó egészséget.

HÍREK

DONALD HARRINGTON és neje Anikó Szánthó-Harrington szolgált Nagy Ignác utcai templomunkban 1991. november 3-án. Az USA-ból jött unitárius lelkész-házaspár hosszabb missziót vállalt Erdélyben, Homoródjánosfalván fejtve ki áldásos tevékenységet. Budapesti tartózkodásukra éppen abból az alkalomból került sor, hogy áldozatos munkájukért a Bethlen Gábor Alapítványtól Márton Áron emlékérmeket kaptak. A kitüntetést ünnepélyes keretek között f. év november 1. napján vették át a Budavári Palotában Nagy Gáspár költő laudatio-jával. Az esemény méltatására legközelebbi számunkban visszatérünk.

Dr. Lőrincz Ernő

✱

Peter Hewis, az angliai Unitárius és Szabadelvű Egyház elnöke 1991. okt. elején látogatást tett egyházunknál. Nagy érdeklődéssel hallgatta egyházunk történelmét, jelenlegi helyzetét, az elmúlt 40 év hatásait, és az erdélyi menekültek problémáit. Ellátogatott Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész, külügyi-titkár kíséretében mindhárom budapesti templomunkba, az egyházi központban találkozott Bencze Márton püspök helyettesével, dr. Nyiredy Szabolcs főgondnokhelyettesével és dr. Lőrincz Ernő jogtanácsossal. Ígéretet kaptunk, hogy egyházaink között még szorosabb kapcsolatot teremtünk a jövőben.

✱

A Budapesti Unitárius Egyházközség képviselőjében halottak napja előtt, ez évben is elvitték a kegyelet koszorúit a budapesti temetőkben nyugvó egyházi halottak sírjaira Bencze Márton, Orbókné Szent-Iványi Ilona és Kelemen Miklós lelkészek.

✱

Kárpáti Molnár János amerikai testvérünk, aki a Cleveland-i gyülekezetből érkezett, egy Commodore 64 típusú PC-t adományozott egyházunknak. Adományát szeretettel köszönjük. Kárpáti úr már több ízben járt egyházunknál és támogatta az erdélyi menekültek gyógykezelését is.

✱

Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész, közügyigazgató már régen esedékes meghívásnak tett eleget és november elején Kolozsvárra látogatott Kriza Dániel, budapesti presbiter társaságában. A

látogatás során fontos egyházi kérdésekről, a szorosabb testvéri együttműködésről tárgyalt Kovács Lajos püspökkel, dr. Szabó Árpád teológiai rektorral, valamint erdélyi egyházunk vezetőivel. A szíves vendéglátást e helyről is köszönjük.

✱

Dr. Gyarmathy Györgyöt a Zürichi ETH egyetem nyilvános rendes tanárát, az erdélyi ügy áldozatos barátját tudományos munkássága elismeréséért 1991. októberében a budapesti Műszaki Egyetem két más neves külföldi tudóssal együtt tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki. Boldog volt a 93. évében járó édesapa, aki jelen lehetett fia ilyen magas kitüntetésén. Mindkettőjüket szeretettel köszöntjük e neves alkalomból.

Berei Mária, akit a Brassai Egylet tagjai és sokan barátai közül erdélyi népviseletben láttak a Nagy Ignác u. templom százéves jubileumi ünnepségén, most megküldötte a teljes ünnepség videóra felvett anyagát, melyet más alkalommal lejátszhatunk mindazok örömeire, akik az ünnepségen személyesen nem vehettek részt.

Baptista elnök cím alatt adott hírt a nov. 7-i Magyar Nemzet arról, hogy a „protestáns és ortodox” egyházakat tömörítő Ökumenikus Tanács a Ráday Kollégiumban, tisztújító közgyűlést tartott. Közli, hogy az új alapszabály szerint az elnöki és főtitkári tisztelet váltakozva töltik be a tagegyházak képviselői. A Tanács történetében először választott baptista elnököt, dr. Viczián János lelkész személyében és a főtitkári tisztre Bóna Zoltán református lelkészt választotta meg. A beszámoló nem tett említést, hogy e tiszteket eddig dr. Kocsis Elemér, debreceni református püspök és Lehel László evangélikus lelkészek töltötték be. Egyházunk az EVT alapelvei miatt nem volt és nem lehetett tagja az Ökumenikus Tanácsnak.

AZ ERDÉLYI EGYHÁZAKÉRT közölt egy nyilatkozatot a csongrádi református egyházközség a Magyar Fórum nov. 7-i számában. Jól esett soraikban olvasni, hogy különösen megütköztek az erdélyi katolikus református és unitárius egyházak elleni vádak és gyanúsítások, valamint a román részről kilátásba helyezett intézkedések ellen. Jó tudni, hogy egy alföldi magyar református gyülekezet testvéreként szól rólunk unitáriusokról is.

Nemzetközi hírek

Személycseré Japánban

Japánban él és dolgozik a *Rissho Kosei Kai* nevet viselő buddhista szabadelvűeket magában foglaló szervezet, melynek vendégei voltunk 1984-ben a Tokióban tartott IARF világkongresszuson. E szervezet egyik alapítója és évtizedeken át elnöke, a Templeton békedíjjal kitüntetett volt IARF elnök, dr. Nikkyo Niwano, aki 85 életéhez közeledve megvált e tiszteletől ez év november havában. A neves esemény alkalmából az IARF útján mi is meghívást kaptunk a részvételre, melyet még érdekesebbé tesz az a tény is, hogy ugyanakkor iktatják be tisztebe fiát, dr. Nichiko Niwanot, a római katolikus egyetem doktorát, a lelkészképző intézet igazgatóját.

Egyházunk nevében főgondnokunk aláírásával írt üdvözlőlevelet időben elküldtük, reméljük apja példáját fia is követni fogja, s egyszer ő is ellátogat hozzánk, amint 1974-ben az apa is beszélt a mi Hőgyes Endre utcai templomunkban.

IARF hírek

A fentebb említett esemény miatt az IARF vezetői, akik anyagi forrásait mérlegelve elmehtek erre a találkozóra, az őszi végrehajtó bizottsági ülést december közepére halasztották.

A véletlen úgy hozta magával, hogy németországi utam során egy szombat délelőtti beszélgetésen találkoztam dr. Traer új főtitkárral, aki érdeklődött egyházunkról, mert tudta azt, hogy Huszti János püspök nyugalomba vonult. Remélte, hogy végül megkapják az elszámolást az utolsó 5000 német márkás küldeményről – de ez nem történt meg.

dr. Ferencz József

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona

Szerkesztőség címe:
V., Nagy Ignác utca 4. Budapest, 1055
Telefon: 111-2801

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELI) Budapest XIII., Lehel u. 10/a – 1900 –, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELI 215-96 162 pénzügyi jelzőszámra.

Évi előfizetési díj: 180,- Ft
Egyes szám ára: 30,- Ft

Index: 25 842

Készült a Cerberus Kft. gondozásában.
Felelős vezető:
Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272